

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaali-alan koulutusohjelma

Piia Petriläinen

SOSIAALIPEDAGOGINEN HEVOSTOIMINTA TYÖNTEKIJÖIDEN
KUVAAMANA

Opinnäytetyö
Toukokuu 2014

	<p>OPINNÄYTETYÖ Toukokuu 2014 Sosiaalialan koulutusohjelma</p> <p>Tikkarinne 9 80200 JOENSUU p. (013) 260 600</p>
<p>Tekijä Piia Petriläinen</p>	
<p>Nimeke Sosiaalipedagoginen hevostoiminta työntekijöiden kuvaamana</p>	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää työntekijöiden näkemyksiä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan määrittelystä ja edellytyksistä. Tutkimuksen tavoitteena oli myös lisätä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tunnettavuutta sosiaalialalla. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys pohjautuu sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tunnuspiirteisiin, sosiaalipedagogiikkaan sekä hevosen käyttöön kuntoutuksen apuvälineenä.</p> <p>Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja tutkimusmenetelmänä oli teemahaastattelu. Haastatteluista saatu aineisto analysoitiin käyttämällä sisällönanalyysiä. Tutkimusta varten haastateltiin kuutta henkilöä, joilla oli kokemusta sosiaalipedagogisen hevostoiminnan järjestämisestä.</p> <p>Tutkimuksen tuloksista nousi esiin kaksi määritelmää sosiaalipedagogiselle hevostoiminnalle. Haastateltavien mukaan hevostoiminta on kuntouttavaa toimintaa ja työmenetelmä. Toiminnan asiakaskunta on hyvin moninainen, mutta pääpaino on lapsissa ja nuorissa. Haastateltavien mukaan toiminta on aina suunniteltua ja tavoitteellista. Toiminnassa korostuvat elämyksellisyys, toiminnallisuus, vuorovaikutus sekä yhteisöllisyys riippuen toiminnan toteuttamistavasta.</p> <p>Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan suurimmaksi edellytykseksi nähtiin turvallisuus. Turvallisuus koski niin hevosta kuin talliympäristöä. Ohjaajan taas täytyy olla ammattitaitoinen ja nähdä mahdolliset vaaratilanteet. Edellytyksistä keskustellessa esiin nousi myös se, ovatko edellä mainitut seikat välttämätön edellytys toiminnalle vai vain sellainen asia, joka pitää ottaa huomioon. Jälkimmäisen näkemyksen mukaan toimintaa voi toteuttaa lähes missä vain niillä resursseilla, joita on sillä hetkellä käytössä.</p>	
<p>Kieli</p> <p>suomi</p>	<p>Sivuja 51 Liitteet 3 Liitesivumäärä 4</p>
<p>Asiasanat</p> <p>sosiaalipedagoginen hevostoiminta, sosiaalipedagogiikka, syrjäytyminen</p>	

THESIS
May 2014
Degree Programme in Social services

Tikkarinne 9
FIN 80200 JOENSUU
FINLAND
Tel. 358-13-260 600

Author
Piia Petriläinen

Title
Socio-pedagogical Horse Activity Described by Workers`

Abstract

The purpose of this thesis was to find out workers` viewpoints about the definitions and requirements of socio-pedagogical horse activity. The aim was also to increase the knowledge of socio-pedagogical horse activity in social services. The theoretical background of the thesis was based on the characteristics of the socio-pedagogical horse activity, social pedagogy and the use of horses as tools in rehabilitation.

The thesis was carried out as a qualitative research and the data was collected by a theme interview. The research material from the interviews was analyzed by using the content analysis method. There were six persons who were interviewed for this thesis. The interviewees had experience of running socio-pedagogical horse activity.

The results of this thesis showed that the interviewees had two definitions about socio-pedagogical horse activity. According to the interviewees, socio-pedagogical horse activity is rehabilitating activity and a work method. According to the results, the clientele of the horse activity is very versatile, but the main stress is on children and adolescents. According to the interviewees, horse activity is premeditated and goal-directed. Intense experience, communality, functionality and interaction are highlighted on horse activity depending on the way it is executed.

Safety was seen as the main requirement in socio-pedagogical horse activity. Safety concerns both the horse and the environment in the stable. The instructor again needs to be qualified and must see the possible danger situations. The interviewees defined differently the fact whether the above-mentioned things were unconditional requirements or just something that needs to be taken into consideration. According to the latter view, the horse activity can be executed almost anywhere with the existing resources.

Language

Finnish

Pages 51
Appendices 3
Pages of Appendices 4

Keywords

socio-pedagogical horse activity, social pedagogy, social exclusion

Sisältö

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	Johdanto	5
2	Hevostoiminnasta yleisesti.....	7
2.1	Hevosen merkitys ihmiselle	7
2.2	Hevostoimintaan sopiva talliympäristö	9
3	Sosiaalipedagoginen hevostoiminta.....	10
3.1	Hevostoiminnan sosiaalipedagoginen viitekehys	10
3.2	Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan historia	13
3.3	Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan määrittelyä	14
3.4	Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kohderyhmä	16
3.5	Sosiaalipedagogisen hevostoiminta verrattuna ratsastusterapiaan ja vammaisratsastukseen	19
4	Aikaisemmat tutkimukset sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta	21
5	Opinnäytetyön tarkoitus ja tehtävä.....	22
6	Opinnäytetyön toteutus	23
6.1	Laadullinen tutkimus	23
6.2	Tutkimusmenetelmänä teemahaastattelu	24
6.3	Haastattelujen toteuttaminen	26
6.4	Aineiston käsittely ja analysointi	26
7	Tulokset	28
7.1	Haastateltavien taustatiedot.....	28
7.2	Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ammatillinen määrittely	29
7.3	Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan sosiaalipedagoginen määrittely	33
7.4	Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan edellytykset	36
8	Pohdinta.....	39
8.1	Johtopäätökset	39
8.2	Toteutuksen ja menetelmän tarkastelu	43
8.3	Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys.....	44
8.4	Jatkotutkimusehdotukset	46
8.5	Omaa pohdintaa opinnäytetyönprosessista	47
	Lähteet.....	49

LIITTEET

Liite 1	Haastattelurunko
Liite 2	Analyysipolku
Liite 3	Esimerkki teemoittelusta

1 Johdanto

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on sosiaalisen kuntoutuksen muoto, jota käytetään erityisesti syrjäytymisvaarassa olevien lasten ja nuorten kanssa. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on sen verran uusi asia, että se on monille vieras. Se ei ole saanut Suomessa samanlaista asemaa kuin ratsastusterapia, vaikka sen vaikutukset voivat olla yhtä moninaiset kuin ratsastusterapiassa. (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys 2011a.) Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan erilaisia sovelluksia on olemassa muun muassa Keski-Euroopassa ja Yhdysvalloissa. Siellä monissa toimintakeskuksissa on saavutettu erinomaisia tuloksia mm. huumenuorten kanssa työskennellessä. (Koistinen 2005, 4.)

Suomessakin sosiaalipedagoginen toiminta ja ajattelu talleilla ovat päässeet liikkeelle eri puolilla maata (Okulov 2005, esipuhe). Okulovin (2005) mukaan edessä on kuitenkin vielä pitkä tie ennen kuin toiminnasta tulee laajemmin tunnettu ja hyväksytty sosiaalisen kuntoutuksen muoto. Tätä varten tarvitaan tutkimusta toiminnan vaikuttavuudesta ja tuloksista. (Okulov 2005, esipuhe.)

Yksi aikamme suurimmista yhteiskunnallisista ongelmista on syrjäytyminen. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on kehitetty juuri tätä tarvetta varten, eli ehkäisemään lasten ja nuorten syrjäytymistä. Samalla kun lasten ja nuorten mielenterveysongelmat ja ongelmien vaikeusaste kasvavat, nousee ennaltaehkäisevän työn merkitys. Ennaltaehkäisevän työn avulla voidaan puuttua jo varhaisessa vaiheessa esiin tuleviin ongelmiin, jolloin nuori voidaan helpommin auttaa takaisin sosiaalisen toiminnan piiriin. (Koistinen 2005, 1–4.)

Yhtenä tavoitteena tässä opinnäytetyössä oli tehdä sosiaalipedagogista hevostoimintaa tunnetummaksi ja tuoda työntekijöiden ääntä kuuluviin. Opinnäytetyön aihetta miettiessäni minulla oli vaihtoehtoina juuri sosiaalipedagoginen hevostoiminta ja ratsastusterapia. Päädyin tekemään tämän työn sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta, sillä koin sen olevan lähempänä omaa alaani ja tulevaa työkenttääni.

Halusin tässä tutkimuksessa tutkia juuri työntekijöiden näkökulmaa, sillä itseäkin tulevana työntekijänä kiinnostaa toimiminen hevosten kanssa ja hevosia apuna käyttäen. Tutkimuksessani keskityn työntekijöiden antamiin määritelmiin sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta sekä edellytyksiin, joita toiminnalla on heidän mielestään.

Opinnäytetyöni toinen ja kolmas luku käsittelevät sosiaalipedagogisen hevos-toiminnan teoriaa eli toiminnan määrittelyä, kohderyhmää, eroja ratsastusterapiaan ja vammaisratsastukseen sekä sen sosiaalipedagogista viitekehystä. Neljännessä luvussa kerron muutamasta aikaisemmin tehdystä tutkimuksesta, joiden koin olevan merkityksellisiä alan kannalta. Viides luku käsittelee opinnäytetyön tarkoitusta ja kuudes opinnäytetyön toteutusta eli sen menetelmällisiä valintoja. Sen jälkeen on tulosten esittely. Lopuksi esittelen vielä tutkimuksen johdopäätökset, menetelmän tarkastelun, tutkimuksen luotettavuuteen ja eettisyyteen liittyviä seikkoja, jatkotutkimusehdotuksia sekä kuvailen omia ajatuksiani opinnäytetyöprosessista.

2 Hevostoiminnasta yleisesti

2.1 Hevosen merkitys ihmiselle

”Ei ole yhtä tarkoin varjeltua salaisuutta
kuin hevosen ja ratsastajan välillä.”
(R.S. Surtees 2010).

Hevosella ja ihmisellä on pitkä yhteinen historia. Ihminen alkoi käyttää hevosia hyödykseen jo tuhansia vuosia sitten. Ensin niitä metsästettiin ruoan ja taljojen takia. Sen jälkeen niitä alettiin kesyttää kuorman kantajiksi ja kun ihminen oppi ratsastamaan, hevosen merkitys kasvoi huomattavasti. Hevosen nopeus, liikkeet ja koko kasvoivat paremman ruoan ja jalostuksen ansiosta ihmisen kesytettyä sen. Hevosten ansiosta ihmiset valloittivat uusia alueita; heistä tuli ratsastavia sotureita. Hevosen merkitys on ollut suuri varsinkin sota-aikoina pyörän keksimisen jälkeen, sillä suuremmat sotaoperaatiot olivat mahdollisia hevosveistoisten pyörillä kulkevien kulkuneuvojen ansiosta. (Hyyppä, Mäenpää, Peltonen, Saastamoinen & Välimäki 2005, 4.) Vaikeissa maastoissa hevonen oli ylivoimainen kulkuneuvo verrattuna sen aikaisiin moottoriajoneuvoihin (Kadettikunta 2013).

Hevosella on säilynyt samat lajityypilliset ominaisuudet kuin mitä sen villeillä esi-isillä oli. Kesytyksen myötä hevosen käyttäytymismallit eivät ole juurikaan muuttuneet, mutta koulutuksen ja sen saaman hoidon takia ne ovat kuitenkin vaimentuneet. (Kaimio 2005, 10.) Yhtenä vaistona villihevosilta on myös nykyhevosella säilynyt ikiaikainen pakoherkkyys (Viranta-Kovanen 2005), joka on otettava huomioon hevosen kanssa toimiessa. Hevosen pakoalttiutta, herkkyyttä ja uteliaisuutta on kuitenkin mahdollista käyttää hyödyksi hevosen kanssa toimiessa esim. ratsastusterapiassa (Matti-Rautiainen 2010, 11).

Hevonen on nöyrä ja leikkisä ja tällaisten luonteenpiirteiden takia se on ollut aikoinaan helppo kesyttää ja kouluttaa. Hevonen on kuitenkin laumaeläin, joten lauma ja sosiaalisuus ohjaavat suuresti sen toimintaa. Laumaeläimenä hevosel-

la on siis taipumus kiintyä muihin laumansa jäseniin. Hevosten kanssa toimies-
sa etuna on se, että hevosen kiintyminen ja herkkyys on mahdollista kohdistaa
ihmiseen. (Viranta-Kovanen 2005.)

Sosiaalisena laumaeläimenä hevonen on kehittynyt havainnoimaan muiden he-
vosten tunneviestejä (Pitkänen 2008, 18). Hevonen on herkkä aistimaan tuntei-
ta ja siksi sitä onkin mahdollista pitää peilinä ja tulkkina tunteille ja erilaisille
käyttäytymismalleille (Suomen ratsastusterapeutit 2013). Hevonen on suora ja
rehellinen, mutta samalla rohkaiseva peili ihmisten tunnemaailmalle. Ihmisen on
mahdollista oppia tunteidenlukutaitoa hevosen avulla. (Pitkänen 2008, 18.)

Tunnetaitoja voi oppia hevoselta ehkä juuri siitä syystä, että ihmisen on usein
helpompi ilmaista tunteita eläimille kuin ihmisille. Hevosen kanssa on mahdollis-
ta kokea yksinkertaisia ja puhtaita tunteita, joihin ei sisälly pelkoa väärinymmär-
retyksi tai torjutuksia tulemisesta. Hevoselle uskalletaan ilmaista tunteita, joita
pelätään muiden ihmisten pitävän naurettavina. Hevonen voi auttaa ihmistä il-
maisemaan tunteitaan rakentavammin myös muille ihmisille, sillä työskentely
hevosen kanssa parantaa sosiaalisissa tilanteissa selviytymistä ja kehittää vuo-
rovaikutustaitoja. Hevonen voi myös jalostaa ihmisen tunneälyä ja opettaa ihmi-
selle sosiaalista tarkkaavaisuutta. (Pitkänen 2008, 13.)

Hevonen palkitsee ja ohjaa käytöksellään sellaista ihmistä, joka hakeutuu sen
kanssa aitoon vuorovaikutukseen (Pitkänen 2008, 18). Hevonen ei syrji eikä
arvio ihmistä, vaan se kohtelee tasavertaisesti kaikkia. Se lisää sen viehätys-
voimaa ja siitä syystä sen kanssa on usein helpompi olla vuorovaikutuksessa
kuin ihmisen. Kommunikointia hevosen kanssa helpottaa myös sanojen puut-
tuminen, sillä vuorovaikutus tapahtuu ruumiinkielellä. Ruumiinkielellä tapahtuva
kommunikointi voi olla aidompaa kuin sanallinen vuorovaikutus. (Greencare
2014a.)

Hevosen vaikutus ihmiseen voi siis olla hyvinkin moniulotteinen. Jo antiikin ai-
kana hevosen vaikutukset ihmiseen on havaittu, kun Hippokrates suositteli rat-
sastusta terveyden edistämiseksi (Mattila-Rautiainen 2010, 10). Ratsastus yllä-
pitää fyysistä kuntoa mm. siksi, että se kehittää lihasvoimaa ja -koordinaatiota

sekä tasapainoa ja notkeutta (Pitkänen 2008, 7). Hevosella on monenlaisia vaikutuksia ihmisen motoriikkaan ja fyysiseen toimintakykyyn ja -kuntoon. Hevosen selässä ihminen saa tunteen kävelystä sen kolmiulotteisen liikemallin ansiosta. Hevonen välittää liikkueessaan liikeimpulsseja ihmiseen, jotka aktivoivat lihaksia ja refleksejä. (Mattila-Rautiainen 2010, 10–11.) Nämä ärsykkeet lisäävät ihmisen tietoisuutta omasta kehosta. Kehotietoisuuden lisääntymisen on havaittu parantavan kehon liikkeiden ja asentojen hallintaa sekä tasapainoa. (Sandström 2011, 20.)

Hevosen kanssa toimiessamme ja sen hyvinvoinnista huolehtiessamme saamme itsetuntoa parantavia onnistumisen elämyksiä ja hyvää oloa (Pitkänen 2008, 27–28). Hevosen kanssa toimiminen myös nostattaa ihmisen itsemääräytymistunnetta, joka syntyy siitä havainnosta, että omat toiminnot johtavat tarkoitettuun tulokseen (Sandström 2011, 20).

Talliympäristössä toimiessa ihminen saa myös monipuolisesti näkö-, haju- ja kuuloaistikokemuksia (Suomen ratsastusterapeutit ry 2013). Hevonen itsessään tunne- ja aistiympäristönä tarjoaa myös monenlaisia oppimis- ja tunnekokemuksia (Rokka 2011, 81). Hevosella on myös kyky temmata ihminen mukaansa ja hälventää horisontaalinen aikakäsitys. Tällöin ihminen on läsnä jokaisessa hetkessä ajatuksella ja keholla ja se taas mahdollistaa terapeutin vaikutuksen. (Mattila-Rautiainen 2010, 11.)

2.2 Hevostoimintaan sopiva talliympäristö

Sosiaalipedagogista hevostoimintaa järjestävän tallin on täytettävä tietyt kriteerit, ennen kuin voi tarjota ratsastuspalveluja asiakkaille. Yrittäjää koskee laki kuluttajaturvallisuudesta (920/2011), jonka mukaan palveluja tuottavan yrittäjän tulee varmistaa se, että palvelu tai siihen osallistuminen ei aiheuta vaaraa osallistujan terveydelle tai omaisuudelle. Lain mukaan palveluntarjoajan tulee tietää palvelusta riittävästi ja tämän on pystyttävä arvioimaan palveluun liittyvät riskit. Palveluntarjoajalla on siis vastuu koko toiminnasta ja sen turvallisuudesta.

Ratsastukseen ja hevosten kanssa toimimiseen liittyy kuitenkin niin sanottu hyväksyttävä riski. Hevosharrastus sisältää aina vaaroja ja siihen liittyy myös mahdollisuus loukkaantua, jos esim. tippuu hevosen selästä tai hevonen potkaisee. Riski on hyväksyttävä silloin, kun ratsastuspalvelussa on pyritty poistamaan vaarat toteuttamalla tilanteeseen nähden tarkoituksenmukaiset toimenpiteet. (Kuluttajavirasto 2004, 4–5.)

Tallin turvallisuutta parantavia seikkoja ovat turvalliset rakenteet, sopivat materiaalit, riittävä valaistus, järjestys, siisteys ja hyvä ilmanvaihto (Pesonen, Virtanen, Rosenberg, Kivilohkare & Rantala 2008). Kuluttajaviraston (2004) ohjeen mukaan rakennusten tulee soveltua käyttötarkoitukseensa. Ohjeen (2004) mukaan hevosen taas tulee olla koulutettu siihen toimintaan, jossa sitä käytetään. Sen tulee myös käyttäytyä mahdollisimman luotettavasti. Ohjaajalla taas täytyy olla hevosmiestaitoja. (Kuluttajavirasto 2004, 20.) Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan eettisissä ohjeissa sanotaan myös se, että toimintaa harjoittavan tulee olla suorittanut sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutus, ennen kuin voi toimintaa järjestää (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys 2011c).

3 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta

3.1 Hevostoiminnan sosiaalipedagoginen viitekehys

Sosiaalipedagoginen viitekehys sopii monenlaiseen kuntoutustoimintaan. Sosiaalipedagogiikka koostuu käytännöstä ja teoriasta ja siinä korostuu niiden yhteenkuuluvuus ja vuorovaikutus. Sosiaalipedagogisessa työssä olennaista on ongelmiin puuttuminen ja sitä kautta sosiaalipedagoginen teoria sisältää toiminnallisen lähtökohdan. (Hämäläinen 1999, 17, 94.)

Sosiaalipedagogiikka koostuu kahdesta käsitteestä, sosiaalinen ja pedagogiikka. Hämäläisen (1999) mukaan sosiaalipedagogiikka on siis ”sosiaalista pedagogiikkaa”. Pedagogiikka tarkoittaa laajasti ymmärrettynä kasvatuksen taitoa.

(Hämäläinen 1999, 14.) Kasvatuksen yksi merkittävä tavoite on se, että henkilö saavuttaa riittävästi niitä sosiaalisia taitoja ja valmiuksia, joita tarvitaan yhteiskunnalliseen ja sosiaaliseen ympäristöön mukautumisessa ja sen muuttamisessa (Kurki 2006, 119). Sosiaalipedagogisessa työssä oleellista onkin se, että henkilö kasvaa yksilönä ja persoonana ja toisaalta se, että henkilö kehittyy yhteisön jäseneksi (Kurki 2002, 159).

Sosiaalipedagogisen työn pyrkimyksenä on sosiaalisten ongelmien ehkäisy ja lievittäminen, ihmisten yhteiskunnallisen identiteetin selkiyttäminen ja vahvistaminen, subjektiuden ja elämänhallinnan tukeminen sekä osallistumisen ja osallisuuden edistäminen. Sosiaalipedagoginen työ myös etsii pedagogisesta näkökulmasta keinoja kohdata ja ratkaista avuttomuuden, köyhyyden ja poikkeavan käytöksen ongelmia. Sosiaalipedagoginen työ tähtää hyvinvoinnin edistämiseen ja sosiaalisten ongelmien lievittämiseen vaikuttamalla suoraan ihmisiin. (Hämäläinen 1999, 24, 66.)

Elämänhallinta jakautuu sisäiseen ja ulkoiseen elämänhallintaan. Sisäisessä elämänhallinnassa on kyse siitä, että ihminen kykenee selviytymään itsenäisesti elämänkaaren eri vaiheiden kehitystehtävistä sekä kykenee tekemään elämänsä kulkuaan myönteisesti ohjaavia valintoja. Ulkoiseen elämänhallintaan kuuluu osallisuus ihmissuhteista, palveluista ja mm. muista elämänlaadun kannalta merkityksellisistä toimintajärjestelmistä ja yhteiskunnan instituutioista. (Hämäläinen 1999, liite 1.)

Nykyisin sosiaalipedagogiikka nähdään lähinnä sosiaalisen kasvun tukemiseksi ja syrjäytymisen sekä sosiaalisten ongelmien ehkäisemiseksi. Sosiaalisen kasvun tukeminen tarkoittaa yksilön tukemista sosiaalisuuteen sekä yksilön sosiaalista kypsymistä ja kasvamista kansalaisuuteen. Syrjäytymisen ehkäisyn näkökulmasta sosiaalipedagoginen työ auttaa hädässä ja sosiaalisissa ristiriidoissa olevia ihmisiä. Tällöin sosiaalipedagogiikka ymmärretään ennaltaehkäisevänä työnä marginaalissa olevien lasten ja nuorten kanssa. Kolmantena näkökulmana sosiaalipedagogiikka on määritelty sellaiseksi kasvatustyöksi, jota tehdään muodollisten järjestelmien, kuten koulun, ulkopuolella. (Kurki 2006, 116.)

Syrjäytyminen ja huono-osaisuus ovat yhteiskunnan sosiaalisiin rakenteisiin liittyviä ilmiöitä. Syrjäytyminen on suhteellisen pitkäkestoinen prosessi, jossa sidokset yksilön kannalta merkityksellisiin yhteiskunnan toimintajärjestelmiin ja yhteisöihin ovat heikot tai olemattomat. Näiden sidosten heikkous vaikuttaa elämisen laatuun ja elämänhallintaan. Syrjäytymisen ehkäisyssä ja lievittämisessä on oleellista kiinnittää huomiota sekä yhteiskunnan rakenteisiin että ihmisen yhteisöllisyyteen. Pedagoginen vaikuttaminen tapahtuu lähinnä yhteisöissä ja yhteisöjen kautta, jolloin huomio kiinnittyy erityisesti vuorovaikutussuhteiden pedagogiseen laatuun. Erilaisiin yhteisöihin kuulumalla ihminen rakentaa identiteettiään eli käsitystä itsestään, ylläpitää elämänlaatuaan ja saavuttaa arjessa tarvittavia valmiuksia olemalla vuorovaikutuksessa muiden kanssa. (Hämäläinen 1999, 15, 91.)

Toisen ihmisen kohtaaminen niin keskustelussa, toiminnassa ja yhteisössä on sosiaalipedagogisessa työssä keskeistä. Kohtaamisten kautta tapahtuu subjektiivien vahvistaminen. Oleellista kohtaamisissa on dialogisuus ja vuorovaikutus. Kohtaamisissa merkityksellistä on erityisesti vuorovaikutuksen laatu, sillä se määrittää pitkälti sen, minkälaista oppimista ja persoonallisuuden kehitystä pääsee tapahtumaan. (Hämäläinen 1999, 68–69.)

Sosiaalipedagogiseen orientaatioon kuuluvia toimintaperiaatteita ovat mm. dialogisuus, itseapuun auttaminen, kasvamisen kokonaisvaltainen tukeminen, toiminnallisuus, osallistuminen ja osallistaminen. Sosiaalipedagogiikassa korostetaan juuri yhteisöllisiä näkökulmia ihmisen kasvatuksessa ja kehityksessä. (Hämäläinen 1999, 16, 62.)

Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa on kolme peruselementtiä, jotka nousevat sosiaalipedagogiikasta. Nämä elementit ovat yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja elämyksellisyys. (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys 2011a.) Sosiaalipedagoginen työote syntyy sosiaalipedagogisesta ajattelutavasta. Yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja elämyksellisyys kuuluvat sosiaalipedagogiseen työotteeseen, vaikka ne voivatkin painottua eri tavalla erilaisissa toimintaympäristöissä ja tilanteissa. Nämä piirteet kuuluvat myös ihmisen perusominaisuuksiin. Ihmisen identiteetti rakentuu erilaisiin yhteisöihin kuulumalla, vuorovaiku-

tuksessa muiden kanssa. Ihminen on myös toiminnallinen ja elämyshakuinen. (Hämäläinen 1999, 65, 67, liite 1.)

3.2 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan historia

Toisen maailmansodan jälkeen kuntoutuksen menetelmät kehittyivät. Yhtenä kuntoutuksen muotona vammautuneiden sotilaiden hoidossa käytettiin ratsastusta. Kun sotilaiden hoidon tuloksellisuus huomattiin, alettiin ratsastusta käyttää myös lääkinnällisenä kuntoutuksena Cp-vammaisille ja MS-potilaille. Tätä toimintaa, jossa ratsastusta käytetään motoriikan tukena, kutsutaan nykyisin ratsastusterapiaksi. Ratsastusterapia on kokonaisvaltaista kuntoutujan, hevosen ja terapeutin yhdessä tekemää työtä yksilöllisesti asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. (Selvinen 2011, 14–15.)

Suomessa ratsastusterapian mallia on kehitetty, koska on haluttu hoitaa ihmistä säilyttäen tasapaino mielen ja kehon välillä. Tästä syystä suomalaisessa ratsastusterapeutti-koulutuksessa opiskellaan ainutlaatuisesti niin ratsastusterapiaa kuin pedagogista ratsastustakin. Suomessa ensimmäinen ratsastusterapia-kurssi järjestettiin vuonna 1988. (Selvinen 2011, 14–18.)

Hevosen kuntouttava käyttö vammautuneiden sotilaiden kanssa johti siihen, että hevosen kuntouttava vaikutus huomattiin myös psyykkisistä ongelmista kärsivien kanssa, samoin kuin kehitysvammaisten ja oppimishäiriöistä kärsivien kanssa. Sitä kautta kehittyi pedagoginen ratsastus, jossa hevosta ja ratsastusta käytetään tukemaan kasvatusta. (Selvinen 2011, 14.)

Suomessa ensimmäinen ratsastuspedagogiikan täydennyskoulutus järjestettiin vuonna 2002 Kuopion yliopistossa. Koulutus järjestettiin, kun huomattiin sen tarpeellisuus ”Ratsastuspedagogia ehkäisemään lasten ja nuorten syrjäytymistä”-hankkeen selvityksen myötä. Hanke käynnistyi vuonna 2001 ja se oli Suomen ratsastajainliiton kehittämishanke, joka sai tukea Opetusministeriöltä. (Okulov, esipuhe 2005.)

Koulutus lähti käyntiin ilman suomenkielistä oheismateriaalia. Perustana oli kuitenkin sosiaalipedagoginen viitekehys. Koulutus lähti käyntiin ratsastuspedagogiikka-termillä, mutta pian kuitenkin huomattiin, että toiminnassa on enemmänkin kyse sosiaalisesti orientoituvasta kuntoutustyöstä kuin hevostoiminnasta. Siitä syystä nimike muutettiin sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi. Toiminnassa hevonen on väline, jonka kautta toteutetaan sosiaalista kuntoutusta. Muutettu nimike eli sosiaalipedagoginen hevostoiminta -nimike siis kuvaa paremmin sitä, mikä on toiminnan tarkoitus. (Okulov, esipuhe 2005.)

3.3 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan määrittelyä

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on hevosten kanssa tapahtuvaa toimintaa, johon kuuluvat kaikki tallilla tehtävät työt. Hevostoiminnassa voidaan harjata, hoitaa ja varustaa hevosia, taluttaa niitä, ratsastaa ja ajaa sekä seurata hevosten elekieltä ja keskinäistä laumassa olemista. Hevosen hyvinvointi ja siitä huolehtiminen ovat toiminnassa keskipisteenä. Hevosen hyvinvoinnista huolehtiminen korostuu toiminnassa, sillä asiakkaille pyritään näyttämään omaa hyvinvointia ylläpitävien asioiden tärkeys. (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys 2011a.)

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta tähtää syrjäytymisen ehkäisyyn ja hyvinvoinnin ja sosiaalisen kasvun tukemiseen. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on osallistavaa, kokonaisvaltaista ja yhteisöllistä toimintaa hevosten kanssa. (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys 2011b.) Sosiaalipedagoginen hevostoiminta perustuu sosiaalipedagogiseen viitekehykseen. Sosiaalipedagogisesta ajattelumallista käsin toiminnassa pyritään siis tukemaan sosiaalista kasvua ja hyvinvointia hevosen kanssa tapahtuvassa yhteisöllisessä toiminnassa. (Koistinen 2005, 4.)

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on sosiaalista kuntoutusta. Se on ennaltaehkäisevää ja korjaavaa toimintaa ja se on suunnattu syrjäytymisvaarassa oleville tai jo syrjäytyneille lapsille ja nuorille. Aikuinen ohjaa toimintaa ja suunnitte-

lee sen ennalta kaikille asiakkaille yksilöllisesti. (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys 2011a.)

Sosiaalinen kuntoutus on prosessi, jonka tavoite on parantaa henkilön sosiaalista toimintakykyä eli kykyä selviytyä arkeen liittyvistä välttämättömistä toiminnoista, vuorovaikutussuhteista sekä rooleista (Sosiaaliportti 2013). Sosiaalisen kuntoutuksen tarkoitus on tukea syrjäytyneiden henkilöiden paluuta yhteiskunnalliseen osallisuuteen. Kuntoutuksessa tähän pyritään vahvistamalla henkilön sosiaalista toimintakykyä sekä sosiaalista vuorovaikutusta. (Kuntoutusportti 2013.)

Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa perustana on hevosen ja ihmisen välinen vuorovaikutus. Oleellista toiminnassa on tarjota asiakkaille sellainen ympäristö, jossa mahdollistuu aito kohtaaminen ja vuorovaikutus. Tärkeässä roolissa on myös talliyhteisö, jossa toiminta tapahtuu. (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys 2011b.) Toiminta sisältää koko talliyhteisöllisen kokonaisuuden, talliyhteisösystemin, johon kuuluvat kaikki tallilla olevat ihmiset ja hevoset (Koistinen 2005, 5). Hevostoiminnassa merkityksellisiä ovat siis sekä toimintaa ohjaava aikuinen että muut tallilla olevat ihmiset (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys 2011a).

Toiminnan peruselementit yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja elämyksellisyys nousevat sosiaalipedagogiikan teoriasta (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys 2011a). Sosiaalipedagoginen hevostoiminta perustuu henkilön oman toiminnan kautta saamaan kokemukseen ja sen kautta oppimiseen ja asioiden oivaltamiseen (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys 2011b). Sosiaalipedagogisesta viitekehyksestä johtuen sosiaalipedagoginen hevostoiminta sisältää yhteneväisyyksiä seikkailu- ja elämyspedagogiikkaan (Koistinen 2005, 5).

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan eettisissä ohjeissa sanotaan, että toiminnan harjoittajan tulee olla suorittanut Sosiaalipedagoginen hevostoiminta syrjäytymisen ehkäisyssä ja sosiaalisessa kuntoutuksessa – täydennyskoulutuksen (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys 2011c). Sosiaalipedagoginen hevostoiminta syrjäytymisen ehkäisyssä ja sosiaalisessa kuntoutuksessa on am-

matillinen täydennyskoulutus, jonka voi käydä sosiaali-, terveys- tai opetusalan ammattilainen. Varsinaista pätevyyttä ei voi saada koulutuksen kautta, mutta se lisää henkilön valmiuksia toimia sosiaalisen tuen tarpeessa olevien ihmisten kanssa. Jokainen toteuttaa toimintaa sitten oman osaamisensa kautta. Täydennyskoulutuksessa opiskelijoille pyritään tarjoamaan vankka tietoperusta sosiaalipedagogiikan teoriasta ja sen soveltamisesta käytännössä (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys 2011a.)

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet -koulutus taas on tarkoitettu toisen asteen ammatillisen koulutuksen käyneille. Koulutuksen tavoitteena on saada lisää toimijoita sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kentälle, käyttämään hevosta sosiaalisessa kuntoutuksessa apunaan. Sosiaalipedagogiikka ja hevosen käyttäminen sosiaalisessa kuntoutuksessa ovat myös tässä koulutuksessa tausta-ajatuksena. (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys 2011a.)

Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry on sosiaalipedagogisen hevostoiminnan toimijoiden perustama yhdistys. Yhdistyksen tavoitteena on sekä kehittää sosiaalipedagogisen hevostoiminnan sisältöä että edistää toiminnan leviämistä Suomessa. (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys 2011a.)

3.4 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kohderyhmä

Sosiaalipedagogisessa työssä kohderyhmänä ovat kaikki ne, joiden yhteiskunnallinen subjektius, sosiaalinen identiteetti, osallistuminen ja osallisuus ja elämänhallinta ovat puutteellisesti kehittyneet tai vaarassa heiketä. Kohderyhmänä sosiaalipedagogisessa työssä voivat siten olla esim. rikolliset, vammaiset, vanhukset tai huumeiden käyttäjät. Sosiaalipedagogisen työn ydin on siinä, että pyritään tarjoamaan heikommassa asemassa oleville ihmisille mahdollisuus osallisuuteen, itsensä toteuttamiseen ja yhteenkuuluvuuden kokemiseen. Sosiaalipedagoginen työ kuitenkin laajasti ymmärrettynä ulottuu myös sinne, missä sosiaaliset ongelmat ja syrjäytyminen eivät ole päässeet alkamaan. Tällöin sosiaalipedagogisen työn voidaan nähdä koskevan laajasti koko yhteisöä, sillä

esim. syrjäytymiskiirteen katkaisussa olennaista on ennaltaehkäisy ja varhainen puuttuminen. (Hämäläinen 1999, 73–75.)

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on suunnattu pääasiassa lapsille ja nuorille, mutta siihen voi kuitenkin osallistua minkä ikäinen ihminen tahansa. Pedagoginen lähestymistapa on helposti mielletty juuri lasten ja nuorten kanssa tehtäväksi työksi, vaikka sosiaalipedagogiikan käsite itsessään kattaa koko ihmisen elämänkaaren. (Hämäläinen 1999, 77.)

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan eettisissä ohjeissa sanotaan, että toiminnan harjoittaja on aina vastuussa työstään ja sen turvallisuudesta. Hänen tehtävänä on katsoa aina asiakaskohtaisesti, että toiminta on tarkoituksenmukaista ja sitä kautta hyödyllistä asiakkaalle. Muussa tapauksessa hänen täytyy kieltäytyä toteuttamasta toimintaa ja ohjata asiakas muiden palvelujen pariin. Eettisten ohjeiden mukaisesti siis yksi edellytys toiminnalle on se, että se on tarkoituksenmukaista kaikille asiakkaille ja sitä kautta se vaikuttaa myös toiminnan kohderyhmään. (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys 2011c.)

Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa on sekä ennaltaehkäisevä että korjaava näkökulma syrjäytymisen ehkäisyyn (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys 2011b). Ennaltaehkäisevässä mielessä se tarkoittaa sitä, että ns. tavallista lapsuutta elävien nuorten kanssa työskentely on aivan yhtä tärkeää kuin erityisistä ongelmista kärsivien kanssa (Rainio 2005, 12). Tavallisella tallitoiminnalla on mahdollisuus toimia syrjäytymisen ehkäisyssä myös silloin, kun syrjäytyminen on päässyt jo aluilleen. Sosiaalipedagogista hevostoimintaa onkin käytetty mm. koulupudokkaiden kanssa työskennellessä. (Kjälman 2005, 35.) Tätä kautta toiminta soveltuu siis kaikille lapsille ja nuorille.

Osa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiakkaista on lastensuojelun asiakkaita ja sosiaalipedagogista hevostoimintaa onkin käytetty lastensuojelun sosiaalityön avohuollon tukitoimena (Kaarela 2005, 50). Huhta (2009) sanoo artikkelissaan näin: ”Sosiaalipedagoginen työskentelyorientaatio sopii mielestäni erittäin hyvin lastensuojeluun. Siinä toiminnallisuuden, elämyksellisyyden ja yhteisöllisyyden kautta pyritään kasvatuksellisesti vaikuttamaan niihin sosiaalisiin

ongelmiin, joista kunkin perheen kohdalla ollaan oltu huolissaan.”. Toiminnallisuuden kautta mahdollistuu vastaaminen konkreettisesti lasten tarpeisiin sekä lapsen laadukkaampi kuuleminen. (Huhta 2009.)

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kohderyhmä on laaja, mutta jotta hevostoiminnasta olisi apua esim. syrjäytymisen ehkäisyssä, tulee asiakkaalla olla kiinnostusta hevosiin. Tämän lisäksi toiminnan onnistuminen vaatii asiakkaalta halun hallita omaa elämäänsä, sillä vain asiakas itse voi olla vastuussa omasta elämästään. (Hyvätti 2005, 21, 25–26.) Asiakkaalla täytyy siis itsellään olla jonkinlainen kiinnostus hevosiin, jotta toiminnasta olisi tälle hyötyä.

Oravan tekemän tutkimuksen tulosten mukaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiakkaina voi olla minkä ikäisiä ihmisiä tahansa. Oravan mukaan kohderyhmänä sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa voivat olla lastensuojelun asiakkaat, kehitysvammaiset, mielenterveyskuntoutujat, päihdekuntoutujat ja vanhukset. Lisäksi asiakkaina voi olla aistivammaisia, autistisia, tavallisia lapsia, nuoria ja aikuisia, erityisoppilaita sekä muun tavoin syrjäytymisvaarassa olevia ihmisiä. Hänen tutkimuksen tulosten mukaan asiakkaista lastensuojelun asiakkaita oli eniten. Seuraavaksi suurin asiakasryhmä olivat tavalliset lapset, nuoret ja aikuiset. Kehitysvammaisia asiakkaita oli kolmanneksi eniten. (Orava 2011, 38–40.)

Monet ratsastusta harrastavat tietävät olevansa allergisia hevosille, tarkemmin hevosen hilseelle. Allergia hevoselle ei välttämättä ole este ratsastuksen harrastamiselle, mutta sekin on yksilöllistä ja siihen vaikuttaa allergian vakavuus. (Hannuksela 2009.) Tämäkin seikka on otettava huomioon asiakkaiden kanssa toimiessa. Allergiasta kärsiväkin voi hyötyä sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta, mutta hevosallergisen kohdalla täytyy tietysti miettiä, pystyykö hän tekemään muutakin kuin ratsastamaan, sillä toiminta sisältää muitakin toimintoja kuin pelkkää ratsastusta.

3.5 Sosiaalipedagogisen hevostoiminta verrattuna ratsastusterapiaan ja vammaisratsastukseen

Suomessa ratsastusterapeutti-nimike on suojattu ja ratsastusterapeutti on nimensä mukaisesti pätevä toimimaan terapeutina. Ratsastusterapia on myös Kansaneläkelaitoksen korvattavien kuntoutusmuotojen piirissä. (Selvinen 2011, 14, 18.) Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutuksen käynyt ei ole saanut koulutuksen kautta varsinaista pätevyyttä, eikä nimikkeellä siksi ole nimikesuojaa. Erona sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa ja ratsastusterapiassa onkin juuri pätevyys, sillä ratsastusterapeutti on saanut pätevyyden koulutuksen kautta, mutta sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaaja toteuttaa toimintaa omasta taustastaan käsin ilman varsinaista pätevyyttä. (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys 2011a.) Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ei myöskään kuulu Kelan korvaavuuden piiriin kuten ratsastusterapia.

Ratsastusterapiassa ja sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa on paljon samankaltaisia elementtejä. Kyse ei kuitenkaan ole samasta toiminnasta, sillä ratsastusterapia on nimensä mukaisesti terapiaa ja sosiaalipedagoginen hevostoiminta ei, vaikka sillä voikin olla terapeuttisia vaikutuksia. Ratsastusterapiasta tulee perustua tutkittuun tietoon ja näyttöön vaikuttavuudesta eli terapian vaikuttavuus on pystyttävä osoittamaan jokaisen kuntoutujan kohdalla (Mattila-Rautiainen 2010, 12). Sosiaalipedagogista hevostoimintaa voi toteuttaa vapaammin kuin terapiaa eikä siinä lähtökohtana ole diagnoosi (Green care 2014b.)

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta eroaa ratsastusterapiasta myös lähestymistavaltaan. Ratsastusterapiassa keskiössä on yksilö ja se kohdistuukin enemmän yksilöön ja lähtee yksilöstä. Ratsastusterapiassa keskitytään hevosen ja ihmisen välisen vuorovaikutuksen käyttämiseen sosiaalisten ja fyysisten ongelmien osalta kuntouttavana terapiana. (Koistinen 2005, 5.) Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa taas korostuu yksilönnäkökulman rinnalla myös yhteisöltä tuleva tuki ja vuorovaikutus (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys 2011a).

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ja ratsastusterapia kuuluvat molemmat Green care -menetelmiin. Green care -menetelmillä pyritään edistämään ihmisten hyvinvointia luonnossa ja maaseutuympäristöissä. Tällaiset hyvinvointia edistävät vaikutukset syntyvät oman osallisuuden ja kokemuksellisuuden kautta sekä luonnon elvyttävän vaikutuksen kautta. (Green care 2014c.) Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ja ratsastusterapia kuuluvat eläinavusteisiin green care -menetelmiin. Molemmissa työskennellään hevosten kanssa talliympäristössä. Ratsastusterapia kuuluu eläinavusteiseen terapiaan ja sosiaalipedagoginen hevostoiminta eläinavusteiseen toimintaan. (Green Care 2014a.)

Sekä ratsastusterapiassa että sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa ohjaajalla on merkitystä toiminnan onnistumiseen, sillä hän mm. takaa turvallisuuden ja vastaa toiminnan sisällöstä. Toiminnan ohjaajan lisäksi myös hevosella on tiettyjä vaatimuksia, sillä mikä tahansa hevonen ei sovi terapiaratsuksi. Hevoselta vaaditaan joustavuutta, herkkyyttä ja keskittymiskykyä. Hevoselta vaaditaan tietynlaista herkkyyttä, mutta liian herkkä hevonen ei myöskään sovi toimintaan, sillä terapiaratsuna toimiminen on hevosellekin henkisesti raskas työ. Hyvä terapiahevonen ymmärtää erilaisia vuorovaikutustilanteita ja osaa muuntautua niihin. Se myös osaa muuttaa käyttäytymistään asiakkaan mukaan. (Pitkänen 2008, 24.)

Vammaisratsastus eroaa sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta siinä, että se on yksi harrastusmuoto. Lajissa voi myös kilpailla paralympiatasolle asti. Vammaisratsastus on erityisryhmille suunnattua ratsastusta, jossa tavoitteena on oppia ratsastamaan mahdollisista vamman aiheuttamista rajoituksista huolimatta. Lajia ei muuteta ratsastajaa varten, vaan opetusta voidaan soveltaa ja olosuhteet voidaan järjestää sopiviksi ja turvallisiksi ja apuna voidaan tarvittaessa käyttää avustajaa. (Suomen ratsastajainliitto 2013.) Vammaisratsastus ei siis juurikaan eroa tavallisesta ratsastuksesta, sillä molemmissa tavoitteena on oppia ratsastamaan, kun taas sosiaalipedagoginen hevostoiminta on kuntoutusta, jossa tavoitteena on parantaa yksilön toimintakykyä.

4 Aikaisemmat tutkimukset sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan historia Suomessa on vielä sen verran lyhyt, että aiheesta on suomeksi vasta vähän tutkimustietoa. Jonkin verran pro gradu -tutkielmia on aiheesta kuitenkin tehty. Esittelen tässä luvussa muutaman sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta tehdyn pro gradun sekä yhden opin- näytetyön.

Katri Saastamoinen on tehnyt vuonna 2007 pro gradu – tutkielman aiheesta ”Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuudet psykososiaalisen toimintakyvyn tukemisessa”. Tutkimuksen tarkoitus oli kuvailla psykososiaalisen toimintakyvyn tukemisen mahdollisuuksia sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa. Saastamoinen halusi tutkimuksessa nostaa esille sen, että sosiaalipedagogista hevostoimintaa voidaan käyttää työmuotona koko ihmisen elämänkaaren ajan – ei siis vain lasten ja nuorten kanssa. Saastamoinen toteutti tutkimuksen tapaustutkimuksena. Hänen tutkimuksen tulosten mukaan toimintakyvyn eri osa-alueita on mahdollista tukea yhteistoiminnan avulla, mutta tukemisen mahdollisuudet määrittyvät kuitenkin asiakaskohtaisesti. (Saastamoinen 2007, tiivistelmä, 67–69.)

Toisen pro gradun sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta on tehnyt Jenna Orava vuonna 2010 ja sen aihe on ”Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan päämäärät ja toteutus hevostoiminnan ohjaajien kuvaamana”. Oravan tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata sosiaalipedagogisen hevostoiminnan päämääriä ja käytännön toteutumista tutkimalla toimintamuodon toiminnan menetelmiä, asiakaskuntaa, tavoitteita sekä erilaisia toteuttamisen malleja. Tutkimuksen tarkoitus oli käsitteen määrittelyn jatkaminen sekä ihmisten tietämyksen lisääntyminen aiheesta. Tutkimustulosten mukaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiakaskunta on hyvin moninainen, vaikkakin pääpaino on syrjäytymisuhan alla olevissa lapsissa ja nuorissa. Tuloksien mukaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan päämääränä oli asiakkaan subjektiuden, elämänhallinnan ja voimaantumisen tukeminen. Tuloksista kävi ilmi myös se, että hevostoiminta voi olla se-

kä yksilöllistä kuntoutusta, että tallin toimintaa ohjaava viitekehys. (Orava 2010, tiivistelmä.)

Maija Larja on tehnyt opinnäytetyön aiheesta ”Työntekijöiden näkemyksiä sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta”. Larjan opinnäytetyön tarkoitus oli selvittää työntekijöiden näkemyksiä toiminnan määrittelystä, järjestämisestä ja vaikuttavuudesta. Larjan opinnäytetyössä haastateltavat määrittelivät sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ongelmien ennaltaehkäisyksi, sosiaalisesti kuntoutukseksi ja kasvatuksen tukemiseksi. Ongelmien ennaltaehkäisy liittyi sosiaalisten ongelmien ja syrjäytymisen ehkäisyyn. Sosiaalinen kuntoutus taas tarkoitti sitä, että pyritään ratkaisemaan jo olemassa olevia ongelmia, jolloin tavoitteina voi olla esim. säännöllisen päivärytmin muodostaminen tai vuorovaikutustaitojen opettelu. Kolmas määrittely oli lasten kasvatuksen tukeminen hevosen avulla. (Larja 2013, tiivistelmä, 22.)

5 Opinnäytetyön tarkoitus ja tehtävä

Opinnäytetyöni lähti liikkeelle omasta mielenkiinnostani sosiaalipedagogista hevostoimintaa kohtaan. Valmistututtuani sosionomiksi voin työskennellä monien eri asiakasryhmien kanssa. Voin työskennellä vanhustyössä, lastensuojelussa, mielenterveys- ja päihdepuolella sekä mm. vammaistyössä. Kaikkien näiden asiakasryhmien kanssa voidaan käyttää työskentelyssä apuna hevosta, ne voivat olla vaikka vain piristämässä tai niiden avulla voidaan työskennellä tavoitteellisesti kohti yhdessä sovittuja päämääriä. Siitä syystä halusin tehdä tutkimuksen juuri työntekijöiden näkökulmaa tutkien. Keräsin aineiston haastattelemalla työntekijöitä, joilla oli kokemusta hevostoiminnan järjestämisestä.

Opinnäytetyön tarkoitus on kuvailla sosiaalipedagogista hevostoimintaa sekä sen sosiaalipedagogisia tunnuspiirteitä. Opinnäytetyöni tarkoitus on tuoda esille työntekijöiden näkemyksiä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan määrittelystä, tavoitteista ja edellytyksistä. Opinnäytetyöstä saatua tietoa voidaan käyttää hyväksi sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa ja sen kehittämisessä.

Opinnäytetyöni tutkimuskysymykset ovat:

1. Miten sosiaalipedagoginen hevostoiminta määritellään?
2. Mitä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan toteuttaminen edellyttää?

6 Opinnäytetyön toteutus

6.1 Laadullinen tutkimus

Valitsin tutkimusmenetelmäksi laadullisen eli kvalitatiivisen menetelmän. Laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä tilastolliseen yleistykseen. Laadullisessa tutkimuksessa on pyrkimys ymmärtää jotain toimintaa, kuvailla jotain tapahtumaa tai antaa ilmiöstä teoreettisesti mielekäs tulkinta. Laadullisen tutkimuksen yleistettävyyden kannalta on tärkeää, että haastatteluihin osallistuvilla on tietämystä asiasta joko teorian tai kokemuksen kautta sekä samanlainen kokemusmaailma. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85–86.)

Laadullisessa tutkimuksessa lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Laadullisessa tutkimuksessa on pyrkimys tutkia kohdetta kokonaisvaltaisesti. Tutkimuksessa myös suositaan metodeja, joissa tutkittavien ”ääni” ja näkökulmat tulevat esille. Yksi tällainen metodi on mm. teemahaastattelu. Tutkimuksessa kohdejoukolla on merkitystä ja se valitaan tarkoituksenmukaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 164.)

Kaiken tehdyn tutkimuksen, siis myös laadullisen tutkimuksen, pitäisi olla luonteeltaan teoreettista, sillä tutkimuksessa on aina oltava mukana teoriaa. Teorialla on merkitystä siis myös laadullisessa tutkimuksessa, sillä siinäkin on teoreettinen viitekehys. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 19–22.)

Laadullinen tutkimus on kuitenkin tutkimustyyppiltään empiiristä. Laadullisessa tutkimuksessa havaintoaineistoa ja argumentointia tarkastellaan empiirisen analyysin tavasta käsin. Aineiston keräämis- ja analyysitavat korostuvat empiirises-

sä analyysissä, sillä niiden kuvaileminen tutkimuksessa luo muille mahdollisuuden arvioida tutkimusta ja sen tuloksia. Empiirisessä analyysissä mm. häivytetään lähdeaineistoa tuottavien henkilöiden tunnistettavuus yksilöinä. Raporteissa analyysin tueksi voidaan myös esittää lainauksia alkuperäisistä haastatteluisista. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 19–22.)

Tässä opinnäytetyössä on perusteltua tehdä tutkimus laadullisena, sillä halutaan kuulla kohderyhmän subjektiivisia kokemuksia sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Tutkimuksessani ei pyritä yleistämään asioita, vaan saamaan kokemustietoa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajilta. Tein tutkimuksen laadullisena myös siitä syystä, että sosiaalipedagogisen hevostoiminnan toimijoita on myös vielä suhteellisen vähän Suomessa, joten koin laadullisella tutkimuksella saavani parhaiten tietoa kyseisestä asiasta.

6.2 Tutkimusmenetelmänä teemahaastattelu

Aineistonkeruumenetelmänä käytin teemahaastattelua. Haastattelin kuutta eri henkilöä, jotka olivat suorittaneet tai suorittamassa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutusta. Nauhoitin haastatteluista viisi ja yhden kirjoitin käsin. Toteutin haastattelut teemahaastatteluna, koska koin saavani niin parhaiten tietoa tutkimustani varten.

Haastattelu on tiedonkeruumuoto, jossa ollaan suoraan vuorovaikutuksessa tutkittavien kanssa. Haastattelussa pyritään keräämään informaatiota ja se on siten ennalta suunniteltua päämäärähakuista toimintaa, jota haastattelija ohjaa. Tavoitteena on saada mahdollisimman luotettavaa tietoa tutkimusongelmiin liittyen. Haastattelijan tehtävä on usein motivoida haastateltavia ja pitää haastattelua yllä. Haastattelun avulla on mahdollista saada tietää myös vastausten taustalla olevia motiiveja. Haastattelua menetelmänä käyttäessä halutaan korostaa haastateltavien subjektiivutta, jossa haastateltava on aktiivinen ja merkityksiä luova osapuoli. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 34–43.)

Haastattelussa on tärkeintä saada tietoa tutkimusta aiheesta niin paljon kuin on mahdollista. Haastattelussa etuna on sen joustavuus. Haastattelijalla on mahdollisuus oikaista väärinkäsityksiä, toistaa kysymyksiä ja mm. selventää ilmausten sanamuotoa. Joustavan haastattelusta tekee myös se, että tutkija voi esittää kysymykset siinä järjestyksessä kuin haluaa. Haastateltavan olisi hyvä saada etukäteen tutustua kysymyksiin tai ainakin haastattelun aiheeseen. Se lisää haastattelujen onnistumista. On myös eettisesti hyvä tapa kertoa etukäteen haastattelun aihe haastateltavalle. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73.)

Teemahaastattelussa korostetaan ihmisten omia tulkintoja asioista sekä merkityksiä, joita he antavat asioille (Hirsjärvi & Hurme 2011, 48). Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelu, jossa teema-alueet on ennalta määritelty. Kaikkien haastateltavien kanssa käydään läpi kaikki teemat, mutta niiden laajuus ja järjestys vaihtelevat eri haastateltavien kanssa. Teemahaastattelu on muodoltaan sen verran avoin, että haastateltava pääsee puhumaan suhteellisen vapaamuotoisesti. (Eskola-Suoranta 1998, 86.) Teemahaastattelussa käytetyt teemat on etukäteen suunniteltu tutkimuksen viitekehyksen eli jo olemassa olevan tiedon perusteella. Teemahaastattelussakaan ei ole mielekästä kysellä ihan mitä tahansa, vaan siinä on tavoitteena löytää merkityksellisiä asioita tutkittavien vastauksista tutkimuksen tarkoituksen ja tutkimustehtävän mukaisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75.)

Valitsin aineistonkeruumenetelmäksi teemahaastattelun, koska minulla oli jo ennalta tiedossa teemoja, joihin halusin saada vastauksia. Ennen haastattelurungon tekoa tutustuin aiheeseen liittyvään teoriatietoon ja sitä kautta pohdin sopivia teemoja. Valitsin mielestäni oleelliset teemat, joiden avulla voisi saada kokonaisvaltaisen kuvan sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Teoriatietoon tutustumisen kautta oli myös helpompi ymmärtää haastateltavien vastauksia ja sitä kautta peilata niitä teoriaan.

Varsinaista haastattelua edelsi taustatietojen kysely, jonka oli tarkoitus tuoda esille haastateltavien koulutus- ja hevostaustaa. Haastattelurungossa oli kuusi varsinaista teemaa, jotka käsittelivät sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mää-

rittelyä, toiminnan sisältöä, asiakkaita, toiminnan edellytyksiä, yhteistyötä ja kehittämistä.

6.3 Haastattelujen toteuttaminen

Aloitin haastateltavien etsinnän syksyllä 2013 ja otin heihin yhteyttä pääasiassa soittamalla. Parantelin haastattelurunkoa (ks. liite 1) ennen sen käyttämistä, jotta se olisi mahdollisimman toimiva juuri tätä aihetta varten. Haastateltavat löytyivät aika helposti ja pääsin toteuttamaan haastatteluja suunnittelemani aikataululla.

Haastateltavia oli kuusi ja kaikki olivat naisia. Kaikki haastatteluun osallistuvat olivat käyneet tai käymässä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutusta, ja he olivat kaikki jo järjestäneet toimintaa. Haastattelut toteutin marras- ja joulukuussa 2013. Toteutin kaikki haastattelut eri päivinä, sillä haastatelin heitä useimmiten heidän omissa kodeissaan. Haastattelut kestivät puolesta tunnista tuntiin, useimmiten kuitenkin noin tunnin. Valitsin haastateltavat harkiten, jotta kaikilla olisi kokemusta toiminnan järjestämisestä ja kaikki olisivat myös käyneet koulutuksen.

6.4 Aineiston käsittely ja analysointi

Haastatteluiden jälkeen litteroin aineiston suoraan tietokoneelle. Litteroitua aineistoa kertyi kaikkiaan 49 tietokoneelle kirjoitettua A4-sivua. Laadullisen aineiston käsittelyssä on usein tarkoituksenmukaista kirjoittaa aineisto puhtaaksi sanatarkasti (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 222). Litteroinnin jälkeen luin aineiston useaan kertaan läpi, jotta saisin siitä jonkinlaisen kokonaiskuvan.

Analysoin aineiston käyttäen sisällönanalyysin perusajatusta. Olen tehnyt sisällönanalyysin aineistolähtöisesti teemoittelemalla aineiston. Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, jota voidaan käyttää laadullisessa tutkimuksessa. Sitä voidaan pitää sekä väljänä teoreettisena kehyksenä että yksittäisenä metodina.

Useimmat laadullisessa tutkimuksessa käytettävät analyysimenetelmät perustuvat jollakin tavalla sisällönanalyysiin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91.)

Sisällönanalyysi lähtee liikkeelle siitä, että tutkija etsii aineistosta häntä kiinnostavat asiat ja jättää kaiken muun pois tutkimuksesta. Tutkijan pitää rajata aihe tarkasti ja etsiä kaikki, mitä asiasta on aineistossa sanottu. Seuraavaksi tutkija kerää aineistosta merkitsemänsä asiat yhteen ja erilleen muusta aineistosta. Seuraavaksi aineisto voidaan luokitella, teemoitella tai tyypitellä. Viimeiseksi kirjoitetaan yhteenveto. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 92.)

Laadullista analyysia voidaan tehdä aineistolähtöisesti tai teorialähtöisesti. Aineistolähtöisessä analyysissä on tavoitteena luoda teoreettinen kokonaisuus tutkimusaineistosta. Aineistolähtöisessä analyysissä aineistosta käsin valitaan analyysiyksiköt tutkimuksen tarkoituksen ja tehtävänasettelun mukaisesti. Analyysin ollessa aineistolähtöistä, ei aikaisemmilla teorioilla tai havainnoilla pitäisi olla merkitystä analyysin toteuttamisen tai lopputuloksen kanssa. Havaintojen teoriapitoisuus on todettu ongelmalliseksi juuri laadullisessa tutkimuksessa, mutta aineistolähtöisessä tutkimuksessa tutkijan on pyrittävä kontrolloimaan sitä, että tutkijan ennakkoluulot eivät vaikuta analyysiin, vaan se etenee puhtaasti aineiston tiedonantajien ehdoilla. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95–97.)

Teorialähtöinen analyysi taas nojaa johonkin tiettyyn teoriaan tai malliin. Teorialähtöisessä analyysissä tämä malli kuvaillaan ja sitä kautta määritellään tutkimuksen kannalta kiinnostavat käsitteet. Tässä analyysitavassa tutkittavan asian määrittelyyn vaikuttaa asiasta etukäteen tiedetyt seikat. Aikaisempi tieto myös ohjaa analyysin etenemistä. Tiivistäen voidaan siis sanoa, että aineistolähtöisen analyysin aineiston hankintaan ei siis vaikuta asiasta jo ennalta tiedetty, kun taas teorialähtöisessä analyysissä aineiston hankintaa sanelee aikaisempi tieto asiasta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 97–98.)

Teemoittelu on aineiston järjestämisen muoto, jossa painottuu se, mitä eri teemoista on sanottu. Teemoittelussa laadullinen aineisto pilkotaan ja ryhmitellään erilaisten aihepiirien mukaan. Näin voidaan vertailla eri teemojen esiintymistä aineistossa. Aineistosta on siis tarkoitus etsiä tiettyä teemaa kuvaavia näke-

myksiä. Teemahaastattelulla kerättyä aineistoa on suhteellisen helppo pilkkoa teemoiksi, koska haastatteluissa käytetyt teemat muodostavat jo itsessään aineistoon tietynlaisen jäsennyksen. Analyysiä tehdessä pitää myös selvittää itselleen hakeeko aineistosta samankaltaisuutta vai erilaisuutta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93.)

Tutkimuskysymykseni olivat: 1) Miten sosiaalipedagoginen hevostoiminta määritellään? ja 2) Mitä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan toteuttaminen edellyttää? Analyysin perusteella ensimmäiseen tutkimuskysymykseen antoivat vastauksia seuraavat alateemat: kuntouttavaa toimintaa, tavoitteellista ja suunniteltua toimintaa, työmenetelmä, elämyksellisyys, toiminnallisuus, yhteisöllisyys, vuorovaikutus, kasvatustyö, arjen rytmittäjä, sosiaalipedagogisuus, asiakaslähtöisyys ja kokemuksellisuus. Toiseen tutkimuskysymykseen liittyviä alateemoja ovat turvallisuus, turvallinen ja tilanteeseen sopiva hevonen, tuttu hevonen, hevosen jaksaminen, pelisäännöt, ammattitaitoinen ohjaaja, turvallinen talliympäristö ja vertaistuki.

Nämä alateemat tällaisenaan eivät välttämättä kerro paljonkaan. Olen yhdistänyt alateemat kolmeksi pääteemaksi, joita ovat sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ammatillinen määrittely, sosiaalipedagogisen hevostoiminnan sosiaalipedagoginen määrittely sekä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan edellytykset. Teemoittelusta on esimerkki liitteessä 3. Tulokset osiossa kerron tarkemmin kaikista teemoista ja siitä, mitä haastateltavat ovat teemoista sanoneet. Käytän myös suoria lainauksia aineistosta tehostekeinona. Lainausten tarkoitus on tuoda haastateltavien oma ääni kuuluviin.

7 Tulokset

7.1 Haastateltavien taustatiedot

Haastattelin kuutta ihmistä tätä opinnäytetyötä varten. Kaikki haastateltavani olivat naisia ja suorittaneet tai suorittamassa sosiaalipedagogisen hevostoimin-

nan täydennyskoulutusta. He olivat suorittaneet joko sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet tai sosiaalipedagoginen hevostoiminta syrjäytymisen ehkäisyssä ja sosiaalisessa kuntoutuksessa. Kaksi haastateltavaa oli suorittanut koulutuksen Turun yliopiston järjestämänä Ypäjän hevosopistolla, toinen vuonna 2008 ja toinen 2012. Kaksi haastateltavaa taas oli suorittanut koulutuksen Itä-Suomen yliopiston järjestämänä vuosina 2003 ja 2004. Yksi haastateltava oli suorittanut koulutuksen vuonna 2011, mutta hän oli vielä suorittamassa haastattelun aikaan toista täydennyskoulutusta sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Kuudes haastateltava oli myös haastattelun aikaan suorittamassa täydennyskoulutusta Itä-Suomen yliopistossa, mutta myös hänellä oli aikaisempi hevosalan koulutus.

Kaikki haastateltavat olivat harjoittaneet sosiaalipedagogista hevostoimintaa. Osa oli toteuttanut toimintaa vasta kaksi vuotta, mutta osalla oli jo kymmenen vuoden kokemus hevosten kanssa tehtävästä työstä. Kaikilla haastateltavilla oli vankka kokemus hevosista ja suurin osa oli aloittanut hevosharrastuksen jo lapsena tai nuorena niin ratsu- kuin ravitalleilla. Kaikilla haastateltavilla oli haastattelun aikaan omia hevosia. Kahdella haastateltavista oli perhekoti, jossa he toteuttavat sosiaalipedagogista hevostoimintaa perhekodissa oleville lapsille ja nuorille. Muut haastateltavat ovat toteuttaneet toimintaa myös lähinnä lapsille ja nuorille. Yhdellä haastateltavalla toiminta oli päätoimista, muilla sivutoimista.

Yhdellä haastateltavalla oli ylempi ammattikorkeakoulututkinto, kolmella ammattikorkeakoulututkinto ja kaksi oli suorittanut toisen asteen ammattitutkinnon. Kaikkien haastateltavien mielestä heidän omasta pohjakoulutuksestaan oli ollut hyötyä heidän toteuttaessa sosiaalipedagogista hevostoimintaa. Edellytys kouluun pääsyyn onkin se, että on sosiaali-, terveys- tai kasvatustalon ammatillinen koulutus tai ratsastuksen opettajan tai -ohjaajan koulutus.

7.2 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ammatillinen määrittely

Tutkimustulosten mukaan sosiaalipedagoginen hevostoiminta voidaan määritellä monella tavalla. Olen jakanut haastatteluista nousseet määritelmät ammatilli-

seen määrittelyyn ja sosiaalipedagogiseen määrittelyyn. Osa alateemoista sopii molempiin määritelmiin, joten olen valinnut teoreettisen tiedon pohjalta mielekkäämmän vaihtoehdon. Tulosten mukaan sosiaalipedagoginen hevostoiminta ammatillisena toimintana on kuntouttavaa toimintaa, työmenetelmä sekä tavoitteellista ja suunniteltua toimintaa. Toiminnassa myös korostuu asiakaslähtöisyys ja vuorovaikutuksellisuus.

Neljä haastateltavaa määritteli toiminnan kuntouttavaksi toiminnaksi. Yhden haastateltavan mukaan se on kokonaisvaltaista, ja sillä pystytään pureutumaan kaikkiin toiminta-alueisiin. Hänen mukaansa se on fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti kuntouttavaa. Toisen haastateltavan mukaan taas kuntouttavana toimintana se ylläpitää toimintakykyä. Yksi haastateltava määritteli sen sekä yksilökuntouttavaksi toiminnaksi että viitekehykseksi tallilla. Viitekehyksenä se liittyy yhteisöllisyyteen ja osallisuuteen sekä siihen, minkälainen henki tallilla on.

Kaksi muuta haastateltavaa taas määritteli sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ennen kaikkea työmenetelmäksi. Haastateltavien mukaan se on menetelmä oman työn apuna. Toinen heistä kertoi myös erilaisista tasoista, kuinka toimintaa voi toteuttaa. Toiminnan tasot määrittyivät sen mukaan, mikä toiminnassa on tavoite. Toiminta voi olla tukea antavaa, kasvattavaa, terapeutista tai koulutusta. Kaikkien haastateltavien mielestä hevosen kautta ja sen avulla on usein helpompaa opettaa asiakkaille erilaisia asioita, verrattuna esim. muiden eläinten käyttämiseen tai muihin menetelmiin.

Jos vaikeuksia muilla menetelmillä saada tuloksia niin hevosen kanssa voi olla helpompaa.

Kaikkien haastateltavien mielestä sosiaalipedagoginen hevostoiminta on myös tavoitteellista ja suunniteltua toimintaa. Kaikkien haastateltavien mielestä sosiaalipedagoginen hevostoiminta myös sopii kaikille asiakasryhmille, kunhan ryhmän erityispiirteet ottaa huomioon ja suunnittelee toiminnan asiakasryhmän mukaan. Asiakasryhmä vaikuttaa tavoitteisiin ja käytännön työskentelyyn.

Yksi haastateltava mainitsi sen, että hyvin allergisen ihmisen kanssa ei toiminta välttämättä onnistu. Osa taas oli sitä mieltä, että allerginen ihminenkin voi hyö-

tyä toiminnasta, mutta allergia pitää vain huomioida ja tehdä sellaisia asioita, joita on mahdollista hänen kanssaan tehdä. Yksi haastateltava mainitsi myös toimintaa haittaavaksi tekijäksi ihmisen pelon. Hänen mukaansa pelkäävän ihmisen kanssa on mahdollista toteuttaa toimintaa, mutta se edellyttää pelon käsittelyä osana prosessia. Toinen haastateltava mainitsi huomioitavaksi asiaksi päihdepuolen asiakkaat ja heidän lääkityksensä. Tämän hän mainitsi siitä syystä, että jos asiakas on voimakkaiden lääkkeiden alaisena, niin hevonen voi reagoida väärällä tavalla asiakkaan käyttäytymiseen. Siitä syystä päihdepuolen asiakkaiden kanssa ei välttämättä oteta hevosta ollenkaan toimintaan, vaan tehdään tallitöitä.

Haastateltavien mielestä tavoitteet ovat aina hyvin yksilölliset riippuen siitä, mitä taitoja halutaan kehittää ja minkälaisia ongelmia taustalla on. Yksi haastateltava mainitsi tavoitteiksi saada onnistuminen ja hyvä mieli sekä hevosen kautta itsensä hyväksyminen. Kolme haastateltavaa mainitsi myös itsetunnon ja itseluottamuksen kasvattamisen sekä perusasioden oppimista itsestä sekä arjesta huolehtimisesta. Kaksi haastateltavaa mainitsi myös tunteiden käsittelyn tavoitteiksi.

Sillä on ne tavoitteet ja että ne pysyy mielessä, vaikka se näyttääkin ihan tavalliselta tallitoiminnalta.

Tavoitteista keskustellessa haastatteluista nousi selvästi esiin myös se, että sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa tavoitteena ei välttämättä ole oppia ratsastamaan. Ratsastustaitoja kyllä opetellaan ja ne kuuluvat osaksi toimintaa jo turvallisuuden takia, mutta päätavoitteet ovat yleensä jotain muuta kuin ratsastustaidon kehittäminen.

Ne tavoitteet voi olla erilaisia kun tällöinen ratsastustaidon oppiminen taikka hevostaidon oppiminen vaikka ne kulkee siinä samassa.

Jos joku oppii hevostaitoja ni se on vaa plussaa, se ei oo millään tavalla itseisarvo tässä.

Tavoitteista keskustellessa esiin nousi myös se, kuka tavoitteet asettaa. Yhden haastateltavan mukaan tavoitteet asetetaan yhdessä vanhempien kanssa, hei-

dän mielipiteitään kuunnellen. Osa haastateltavista asettaa yleensä tavoitteet itse asiakkaille. Osa mainitsi sen, että kaikille on yhteisesti määritellyt isot tavoitteet, joiden mukaan pyritään aina toimimaan. Heidän mukaansa kaikille kuitenkin määritellään myös yksilölliset tavoitteet, joita voidaan työstää esim. hevos-toiminnassa. Yksi haastateltava sanoi, että tavoitteet tulevat joko maksajalta, häneltä itseltään tai asiakkaalta.

Osa haastateltavista mainitsi myös asiakaslähtöisyyden tärkeäksi toiminnassa. Haastateltavat mainitsivat mm. sen, että kuunnellaan asiakkaan toiveita ja mielipiteitä sekä pidetään asiakas ajan tasalla siitä, mitä ollaan milloinkin tekemässä. Asiakas on keskiössä toiminnassa, hänen mukaansa suunnitellaan toiminta ja sen tavoitteet. Asiakaslähtöisyys on myös sitä, että tiedetään omat rajat toiminnan toteuttamisessa ja ymmärretään lopettaa toiminta, jos asiakas ei siitä hyödy.

Se toiminta on tavoitteellista, se ei ole mitä tahansa puuhastelua ja jos se ihminen ei siitä selkeästi hyödy, niin sitä toimintaa ei aloiteta tai se toiminta keskeytetään.

Vaikka toiminta on asiakaslähtöistä, on hevosella toiminnassa suuri merkitys. Hevonen on toiminnassa käytettävä väline, työtoveri sille, joka toimintaa toteuttaa. Yksi haastateltava kertoi, että ihminen saa hevoselta ymmärrystä, hyväksyntää ja läheisyyttä. Kahden haastateltavan mukaan hevonen toimii peilinä erilaisille tunteille ja omalle käyttäytymiselle. Yhden haastateltavan mukaan hevoselta saa suoran palautteen. Osa haastateltavista mainitsi myös sen, että hevosen kanssa saa nimenomaan kokemuksia ja ajattelemisen aihetta.

Et senhän se hevonen heijastaa takas et mite ite toimit niin kyllähän se aika hyvä minäkuvan opettaja on se hevonen.

Haastateltavat määrittelivät hevosen aseman toiminnassa hiukan eri tavalla: toiset näkivät sen ennen kaikkea työvälineenä ja toiset enemmän yhteistyökumppanina. Osa haastateltavista kertoi, että hevosen kautta on usein helppo perustella erilaisia asioita, kuten ruokinnan ja puhtauden merkitystä. Hevonen toimii siten motivaattorina, jonka kautta asiakkaat motivoituvat tekemään sellaisiakin asioita, joita eivät muuten suostuisi tekemään.

Kaikki haastateltavat mainitsivat vuorovaikutuksen ja vuorovaikutuksellisuuden osaksi toimintaa. Vaikka hevostoiminta on suurimmaksi osaksi toiminnallista ja toiminnan kautta oppimista, niin keskustelu ja asioiden läpikäyminen kuuluvat tärkeänä osana siihen. Sekä toiminnan ohjaaja että hevonen ovat koko ajan vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa. Hevosen kanssa on usein myös helpompaa olla vuorovaikutuksessa kuin ihmisen, koska sen kanssa ei tarvitse kommunikoida puheella.

Sitten se on yks vuorovaikutuksen aktiivitoimija, hevonen, sillähän on suuri merkitys jos aatellaan vaikka lasta jonka on vaikea niiku kommunikoida ihmisten kanssa niin voi harjotella hevosen kanssa.

Se opettaa sitä vastavuoroisuutta, kun sie teet mulle, kun mie opin luottaa sinuu, ni sieki opit luottaa. Se on niiku tämmöstä vastavuoroisuutta, sitä se opettaa.

7.3 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan sosiaalipedagoginen määrittely

Tutkimustuloksista nousi esiin myös paljon asioita, jotka kuuluvat sosiaalipedagogiseen viitekehykseen. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta pohjautuu sosiaalipedagogiseen viitekehykseen, joten tässä luvussa kerron tarkemmin toiminnan sosiaalipedagogisesta määrittelystä.

Haastateltavat määrittelivät toimintaa erilailla ja he painottivat erilaisia asioita, mutta tulosten mukaan haastateltavat näkivät sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kasvatustyöksi ja arjen rytmittäjäksi. Toiminnassa myös korostuu elämyksellisyys, toiminnallisuus, yhteisöllisyys, kokemuksellisuus ja sosiaalipedagogisuus. Nämä teemat nousivat aineistosta ja niiden merkitys voi vaihdella sen mukaan, miten toimintaa toteuttaa.

Osa haastateltavista mainitsi kasvun tukemisen osaksi sosiaalipedagogista hevostoimintaa. Varsinkin lasten kanssa sosiaalipedagoginen hevostoiminta voi olla kasvatustyötä. Talli on usein kasvuympäristö lapsille ja siitä syystä talliympäristöllä on merkitystä. Osa haastateltavista mainitsi myös sen, että jos paikalla on jokin eläin, se pitää ottaa mukaan kasvatukseen ja antaa asiakkaiden tehdä asioita eläimen kanssa.

Se talli on kuitenkin sellanen kasvuympäristö monelle lapselle ja se on hyvin merkittävä ja tunnepitoinen kasvuympäristö.

Arjen taitojen opettelu ja arjen rytmittäminen tuli esiin monissa haastatteluissa. Hevostoiminnassa opitaan sellaisia asioita, jotka voidaan sitten siirtää arkeen. Siellä opitaan elämässä tarvittavia taitoja kuten perusasioita itsestä huolehtimisesta. Tässä yhteydessä osa mainitsi myös sen, että kun hevoset kuuluvat arkeen, niin ne ovat mukana joka päivä ja ne täytyy myös hoitaa päivittäin. Sitä kautta opitaan myös vastuuta sekä itsestä että hevosesta huolehtimisesta. Yksi haastateltava mainitsi myös sen, että hevostoiminnan kautta saa arjensietokykyä.

Mie nään sen niin että se on omaan hyvinvointiin ja omaan osallisuuteen niin voimakkaasti tukeva.

Sehän siinä ois ideana et kun se on tavoitteellista, et opettelisemmosia taitoja mitkä vois siirtää arkeen.

Perusasioita puhtautta, terveyttä, liikunnan merkitystä, ruokailun merkitystä, ihan kaikkee tätä se on tässä meillä.

Toiminta on myös sosiaalipedagogista, kuten nimestä voi jo päätellä. Osa haastateltavista oli sitä mieltä että sosiaalipedagogisuus liittyy ihmisten auttamiseen jollakin menetelmällä, kuten esimerkiksi hevostoiminnalla. Osa haastateltavista mainitsi myös sen, että sosiaalipedagogiikan teoria pitää tuntea, jotta pystyy työtä tekemään sosiaalipedagogisesta viitekehyksestä käsin. Sosiaalipedagogisuutta toiminnassa on myös se, että siinä on sosiaalipedagogiikasta elementtejä, kuten elämyksellisyys, yhteisöllisyys ja toiminnallisuus.

Se on sekä teoriaa että käytäntöä, enemmän tietysti sitä käytäntöä, mut et se teoriapohja täytyy siellä olla mukana.

Sosiaalipedagoginen toiminta ylipäättään ni niissä ei niinku kilpailla kenenkään kanssa, kun ittensa kanssa vaan.

Puolet haastateltavista mainitsi elämyksellisyyden ja elämyksien saamisen osaksi hevostoimintaa. Oman toiminnan kautta saa elämyksiä ja onnistumisen kokemuksia. Kaikki haastateltavat mainitsivat myös yhteisöllisyyden ja yhdessä

tekemisen. Erilaisia taitoja opetellaan ryhmässä ja samalla saadaan tukea muilta.

Tärkeenä osana tai mikä ylipäättään koostuu yhteisöllisyydestä ja toiminnallisuudesta ja elämyksellisyydestä ja dialogisuudesta, että ne elementit on siinä mukana.

Meillä ne saa ihan valtavasti elämyksiä.

Tärkeää ryhmässä tekeminen. Myös yksilönä, jos ryhmässä vaikeaa. Siinä tulee toisten kannustaminen ja palaute muilta.

Haastatteluista nousi esiin myös toiminnallisuus, kun he kertoivat toiminnan sisällöistä. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on toiminnallista ja siihen kuuluvat kaikki tallilla tehtävät työt, kuten ratsastus ja hevosten hoito ja ruokinta. Toiminnallisuuden kautta on usein myös helpompi keskustella vaikeista asioista. Keskustelua edesauttaa hevosen kanssa toimiminen ja luonnossa liikkuminen.

Mie ajattelen pitkälti ensimmäisenä kaikkee niiku motoriselta kannalta ja sitten siihen liitän muut ominaisuudet tai sanotaanko että toiminnallisuuden kautta toteutan sitte sitä muuta.

Mie oon taas ite aatellu sitä silleen et jotenkin se eläin antaa eri tavalla semmosia tartuntapintoja esimerkiksi jos sie haluat keskustella jonkun ihmisen kanssa ja sul on siin joku eläin välissä, nii kyl se vaan paljon luontevampaa on. Sit siin on tavallaan se silta, välikappale.

Kokemuksellisuus nousi myös esiin monesta haastattelusta. Haastateltavien mielestä asiakkaat saavat toiminnasta kokemuksia, kun he saavat itse olla toiminnassa mukana aktiivisena osapuolena. Asiakkaat saavat toiminnasta nimenomaan onnistumisen kokemuksia. Hevonen itsessään tuottaa myös ihmisille monenlaisia kokemuksia. Yksi haastateltava sanoi myös sen, että negatiiviset asiat on myös helppo käsitellä hevosten avulla ja niitä voidaan myös sitten hyödyntää.

Ihanteellisintahan ois se että tavallaan se asiakas sais kokemuksia ja kokemuksen kautta oppimista.

7.4 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan edellytykset

Haastateltavien mukaan toiminnalla on monia erilaisia edellytyksiä. Haastattelusta nousivat esille seuraavat asiat: turvallisuus, turvallinen ja tilanteeseen sopiva hevosen, hevosen tunteminen, hevosen jaksaminen, pelisäännöt, ammattitaitoinen ohjaaja, turvallinen talliympäristö sekä vertaistuki. Haastateltavat määrittelivät hiukan eri tavalla sen, ovatko nämä edellä mainitut asiat välttämätön edellytys toiminnalle vai vain sellainen asia, joka pitää ottaa huomioon toiminnan suunnittelussa. Jälkimmäisen näkemyksen mukaan toimintaa voi toteuttaa lähes missä vain juuri niillä resursseilla, mitä sillä hetkellä on käytössä.

Turvallisuus nousi esiin jollakin tavalla kaikista haastatteluista. Ensimmäkin hevosen pitää olla turvallinen ja tilanteeseen sopiva, ohjaajan täytyy olla ammattitaitoinen ja nähdä mahdolliset vaaratilanteet ja tilojen tulee olla toimivat ja asianmukaiset. Turvallisuus on siis kaiken toiminnan ydin ja kaikessa toiminnassa on pyrittävä maksimoimaan asiakkaiden turvallisuus ja pyrittävä ennalakoimaan mahdolliset vaaratekijät. Osa haastateltavista mainitsi turvallisuudesta keskustellessa myös sen, että pitää tiedostaa olemassa olevat riskit ja ymmärtää se, että hevonen on eläin ja sen kanssa toimiessa on aina tiettyjä riskejä, kuten riski tippua hevosen selästä tai mahdollisuus, että hevonen tallaa jalalle tai potkaisee esim. säikähtäessään.

Se talli on jotenkin turvallinen paikka sekä fyysisesti että henkisesti sekä hevosille että ihmisille.

Miusta ohjaajan pitää kyllä nähdä ne vaarat, ja pitää ne turvallisuustekijät huomioida.

Yhtenä suurena edellytyksenä viisi haastateltavaa mainitsi sen, että toiminnassa käytetyn hevosen pitää olla turvallinen ja tilanteeseen sopiva. Yksi haastateltava ei maininnut turvallisuutta, vaan hänen mukaansa ainut edellytys hevoselle on se, että sillä on kunnioitus ihmiseen ja se on älykäs. Muut haastateltavat korostivat nimenomaan turvallisuusnäkökulmaa hevosen kanssa toimiessa. Yksi haastateltava kertoi, että hevosen pitää olla sellainen, että sen kanssa pystytään toimimaan asiakkaan tavoitteiden mukaisesti. Monet mainitsivat myös sen, että hevosen pitää olla luotettava ja rauhallinen, jotta sen kanssa on turvallista

toimia. Hevosen pitää myös olla koulutettu, mutta sen ei kuitenkaan tarvitse olla mikään huippuratsu tai -ravuri. Osa haastateltavista mainitsi myös sen, että kaikki hevoset eivät sovi sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan.

Hevoset on valikoitu siten et ne on turvallisia tähän toimintaa, et ne on mietitty sihe.

Hevoseen liittyen haastateltavista viisi mainitsi edellytykseksi myös sen, että toiminnassa käytetään tuttua hevosta. Tutun hevosen kanssa toimiessa vaaratilanteet on helpompi ennakoida ja välttää. Hevosen tunteminen auttaa myös liikumaan ahtaammissa ja vaikeimmissa tilanteissa.

Hevosen ja ohjaajan yhteistyö saa olla kyl aika saumaton. Et ohjaajan täytyy hevossensa tuntea hyvin että se pystyy semmoset riskitekijät karsimaan pois.

Kolme haastateltavaa mainitsi haastatteluissa myös hevosen jaksamisen. Se pitää ottaa huomioon. Hevosia voi välillä vaihtaa ja käyttää eri lasten kanssa eri hevosia. Hevosen pitää saada välillä levätä, sillä toiminnassa mukana oleminen voi olla hevoselle raskas työ henkisesti. Ohjaajan pitää nähdä hevosen rajat, sekä siitä syystä että toiminta olisi hyödyllistä asiakkaalle, mutta myös jotta se olisi mielekäs työ myös hevoselle.

Hevosellakin tulee se raja jossai kohti vastaa jos sitä ei oikein osata pitää työtoverina vaan aatellaan se pelkästään työkaluna.

Sen takia ois hyvä että käytössä ois sanotaan kaks tai kolme hevosta niin sie pääset hyvin alkuun. Et sul on vähän mitä vaihdella sitte. Ja samalla sitte ei yks hevonen väsy jos sil on aina asiakkaita ni sehän väsy.

Hevosen lisäksi myös ohjaajalla on suuri merkitys toiminnassa. Toiminta on aina aikuisjohtoista ja ohjattua. Kolme haastateltavaa mainitsi ammattitaidon tärkeäksi ohjaajalle. Kaksi haastateltavaa taas sanoi, että yksi edellytys toiminnalle on se, että on käynyt asianmukaisen täydennyskoulutuksen. Neljä haastateltavaa mainitsi hevostaitojen omaamisen tärkeäksi. Ohjaajan pitää osata lukea tilannetta, sekä hevosta että ihmistä ja nähdä vaaratilanteet. Silloin toiminta on turvallista. Ohjaajan pitää myös ymmärtää asiakasta ja asiakkaan prosesseja.

Osa haastateltavista mainitsi myös sen, että ohjaajan vastuulla on pitää toiminta ja hevonen ruodussa. Ohjaaja pitää huolen siitä, että toiminta on tavoitteiden mukaista.

Ohjaajasta mie aattelen sillä tavalla että kyllä sillä pitää olla riittävästi semmosia hevosmiestaitoo, ei ratsastustaitoo vaan hevosmiestaitoo, nimenomaa sitä hevosen lukemista, se on ehoton, muuten se ei oo turvallista kenellekää.

Miun mielestä yks edellytys on et se ohjaaja on saanu siihe asianmukasen täydennyskoulutuksen koska jotta se voi siitä teoreettisesta ajattelusta käsin sitä työtä tehdä niin kyllä sillä täytyy sillon olla se teoreettinen pohja sille olla.

Ohjaajalta vaaditaan tietysti ammattitaitoo ja vastuullisuutta, ammattitaitoo sekä sen prosessin ymmärtämiseen et mitä sen ihmisen asiakkaan kanssa tapahtuu ja sit ammattitaitoo hevosen kanssa toimimiseen.

Osalla haastateltavista oli vankka näkemys siitä, että sosiaalipedagogista hevosuimintaa toteuttavalla täytyy olla asianmukainen täydennyskoulutus käytnä, jotta tämä voi markkinoida toimintaa sillä nimellä. Yksi haastateltava taas oli sitä mieltä, että koulutukset hämärtävät toimintaa ja sen tarkoitusta, ja että toimintaa järjestettäisiin enemmän, jos koulutus ei olisi niin vahvasti esillä. Hän nosti esiin myös sen, että monissa muissakin koulutuksissa on sama teoria eli sosiaalipedagogiikan teoria, joten sitä kautta olisi mahdollista toteuttaa myös tätä hevosuimintaa, kunhan vain hevosmiestaitoja löytyy.

Ohjaajan ja hevosen lisäksi myös talliympäristöllä on merkitystä. Viisi haastateltavaa mainitsi talliympäristön turvallisuuden edellytykseksi toteuttaa toimintaa. Tallin pitää olla ainakin valoisa ja tilava ja kentän aidattu. Yksi haastateltavista mainitsi myös sen, että tilojen tulee olla tarkoituksenmukaiset eli toimia juuri siinä asiassa, mihin ne on suunniteltu.

Talliympäristöstä mä aattelen et sen pitää olla turvallinen, et se pitää olla tehty niin että turvallisuus on kuitenkin yks perusedellytys hyvälle hevosuiminnalle.

Osa haastateltavista mainitsi haastatteluissa myös pelisäännöt ja niiden noudattamisen tärkeäksi. Tallilla täytyy olla tiettyjä toimintamalleja ja sääntöjä, joita

kaikki noudattavat, jotta kaikki toimisi mahdollisimman hyvin ja turvallisesti. Yksi haastateltava mainitsi mm. sen, että silloin kun hän järjestää sosiaalipedagogista hevostoimintaa, tallilla ei pyöri ylimääräistä porukkaa sinä aikana.

Vertaistuesta haastateltavilla oli samanlainen näkemys eli vertaistuen merkitys on suuri sekä sosiaalipedagogista hevostoimintaa toteuttaessa että ylipäättään mitä vain työtä tehdessä. Vertaistuen merkitys on suuri, kun vain ensin löytää sen oman vertaisryhmänsä. Vertaisen kanssa on helppo keskustella, kun tällä on samankaltaisia kokemuksia asiasta. Vertainen osaa myös neuvoa ja antaa konkreettisia vinkkejä erilaisiin asioihin.

Ihminen mikä tekee samaa hommaa ni se niiku ymmärtää sitä toista ja sillee.

Haastateltavista neljä oli sitä mieltä, että sosiaalipedagogista hevostoimintaa pitäisi kehittää ja tehdä tunnetummaksi ihmisille. Kaksi haastateltavaa ei osannut sanoa kantaansa siihen, miten hevostoimintaa voitaisiin kehittää paremmaksi. Neljä haastateltavaa kuitenkin oli sitä mieltä, että kehitettävää on. Kolme haastateltavaa sanoi, että toiminnan pitäisi päästä Kelan korvaavuuden piiriin. Yhden haastateltavan mukaan toiminnalle pitäisi saada myös nimikesuoja, jotta toiminta olisi samankaltaista kaikkialla ja vasta koulutuksen käytyä voisi markkinoida toimintaa sosiaalipedagogisena hevostoimintana. Yhden haastateltavan mukaan nimenomaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan koulutusta pitäisi kehittää paremmaksi ja toimivammaksi eläinavusteisen työn näkökulmasta.

8 Pohdinta

8.1 Johtopäätökset

Opinnäytetyöni tarkoitus oli selvittää sosiaalipedagogisen hevostoiminnan työntekijöiden näkemyksiä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan määrittelystä ja edellytyksistä. Tutkimuksen tuloksissa tuon esille haastateltavien näkemyksiä

näistä asioista. Tutkimuksen tuloksissa on yhteneväisyyksiä muihin tutkimuksiin ja tämän opinnäytetyön viitekehyksessä olevaan teorialietoon.

Johtopäätökset ovat lähinnä suuntaa antavia haastateltavien pienen määrän takia. Johtopäätöksiin vaikuttaa myös se, että osa vastaajista oli harjoittanut toimintaa vasta vähän aikaa, joten heillä ei välttämättä vielä ollut kovin paljoa kokemusta asiasta. Opinnäytetyöni tuloksista voidaan kuitenkin vetää joitain johtopäätöksiä, sillä kaikki haastateltavat olivat asiantuntijoita juuri tässä asiassa.

Tekemässäni tutkimuksessa sosiaalipedagoginen hevostoiminta määriteltiin kahdella tavalla, kuntouttavana toimintana ja työmenetelmänä. Nämä määritelmät ovat linjassa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan määrittelyn kanssa, jonka mukaan sosiaalipedagoginen hevostoiminta on ennaltaehkäisevä ja korjaava sosiaalisen kuntoutuksen menetelmä syrjäytymisen ehkäisyssä (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys 2011b). Ero haastateltavien määrittelyssä johtuu luultavasti siitä, että haastateltavat toteuttavat toimintaa hiukan eri tavalla.

Tutkimuksen tuloksien mukaan sosiaalipedagoginen hevostoiminta on tavoitteellista ja suunniteltua. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan eettisissä ohjeissa sanotaan, että toiminnan tulee olla tarkoituksenmukaista asiakkaille sekä se tulee suunnitella asiakaslähtöisesti. (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys 2011c). Tätä kautta tutkimuksen tulokset ovat linjassa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan teorian kanssa.

Tutkimuksen tuloksista nousi esiin myös kasvun tukeminen ja arjen taitojen opettelu, johon kuuluvat mm. säännöllinen päivärytmi ja terveelliset elämäntavat. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta tähtää juuri syrjäytymisen ehkäisyyn ja sosiaalisen kasvun ja hyvinvoinnin tukemiseen. Hevosta apuna käyttäen on sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa pyrkimyksenä näyttää asiakkaille niiden asioiden tärkeys, joista oma hyvinvointi koostuu. Tällaisia asioita ovat mm. arjen taidot, kuten säännölliset ruoka-ajat ja puhtaus. (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys 2011b). Tutkimuksessa esiin nousseilla seikoilla on siis yhteys sosiaalipedagogisen hevostoiminnan teoriaan. Tuloksilla on myös yhteys sosi-

aalipedagogiikan teoriaan, sillä sosiaalipedagogisessa työssä ylipäättään pyritään tukemaan sosiaalista kasvua ja kehitystä (Kurki 2006, 116) sekä elämänhallintaa (Hämäläinen 1999, 24, 66).

Tutkimuksen tulosten mukaan sosiaalipedagoginen hevostoiminta on selvästi sosiaalipedagogiseen viitekehykseen pohjautuvaa. Haastateltavien mukaan toiminta soveltuu kaikille asiakasryhmille. Toiminnassa korostuu elämyksellisyys, toiminnallisuus, vuorovaikutuksellisuus ja yhteisöllisyys, jotka kuuluvat kaikki sosiaalipedagogiseen työotteeseen. Sosiaalipedagogisessa työssä on oleellista kohdata ihminen aidosti niin keskustelussa, toiminnassa kuin yhteisössä. Sosiaalipedagoginen työ myös kattaa ihmisen koko elämänkaaren, ei vain lapsuutta ja nuoruutta. (Hämäläinen 1999 65, 67–69, 77.) Haastateltavien määritelmät toiminnasta ovat siis linjassa sosiaalipedagogiikan teorian kanssa.

Hevosen rooli sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa määrittyi tulosten mukaan hiukan eri tavalla. Toiset näkivät hevosen ennen kaikkea työvälineenä ja toiset työtoverina. Oravan (2010, 79) tutkimuksen mukaan hevonen on enemmän kuin vain väline, se on toiminnan mahdollistaja ja siten keskeisessä roolissa toiminnassa. Okulovin (2005, esipuhe) mukaan taas hevonen on nimenomaan väline toteuttaa sosiaalista kuntoutusta.

Tutkimusten tulosten mukaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan edellytyksistä suurin paino oli turvallisuudessa. Haastateltavat korostivat sekä hevosen että talliympäristön turvallisuutta. Turvallisuudesta vastuussa on toiminnan ohjaaja, jolta vaaditaankin sekä tilanteenlukutaitoa että hevosen lukutaitoa, jotta toiminta olisi kaikille turvallista. Ohjaajan täytyy myös olla ammattitaitoinen, ymmärtää sekä asiakasta ja tämän prosesseja että omata hevosmiestaitoja.

Haastateltavien edellytykset turvallisuuteen liittyen ovat linjassa ratsastuspalveluita koskevien kriteerien kanssa. Sosiaalipedagogista hevostoimintaa järjestävän tallin on täytettävä tietyt kriteerit, ennen kuin se voi tarjota ratsastuspalveluja asiakkaille. Yrittäjää koskee laki kuluttajaturvallisuudesta (920/2011), jonka mukaan palveluja tuottavan yrittäjän tulee varmistaa se, että palvelu tai siihen osallistuminen ei aiheuta vaaraa osallistujan terveydelle tai omaisuudelle. Lain

perusteella siis palvelun tuottaja on vastuussa toiminnasta ja sen turvallisuudesta. Haastateltavien määrittely on siis linjassa tämän lain kanssa.

Kuluttajaviraston (2004) ohjeen mukaan hevosen tulee olla koulutettu siihen toimintaan, jossa sitä käytetään ja sen tulee käyttäytyä luotettavasti. Ohjaajalla taas täytyy olla kokemusta hevosten kanssa toimimisesta ja hevosmiestaitoja. (Kuluttajavirasto 2004, 20.) Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan eettisissä ohjeissa sanotaan myös, että toimintaa harjoittavan tulee olla suorittanut sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutus, ennen kuin voi toimintaa järjestää (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys 2011c). Tallin ja hevosten turvallisuus sekä ohjaajan ammattitaitoisuus olivat tuloksissa vahvasti esillä ja ne peilautuvat myös edellä mainittuun teoriaan.

Pelissäntöjen noudattaminen nousi tuloksista esiin. Kuluttajaviraston ohjeen (2004) mukaan uusille asiakkaille ja alaikäisten lasten vanhemmille tulee antaa tallin toimintasäännöt. Sääntöjen tulee myös olla esillä tallissa. (Kuluttajavirasto 2004, 14.) Sääntöjen merkitys on siis suuri ratsastuspalveluita tuottavalle yritykselle.

Tutkimuksen tuloksista nousi esiin myös kehittämisenkohteita. Haastateltavien mukaan koulutusta ja korvaavuusasioita pitäisi kehittää, jotta toiminnasta tulisi tunnetumpi kuntoutuksen muoto. Nimikesuoja toisi myös rajoja sille, kuka voi toimintaa toteuttaa. Okulovin (2005, esipuhe) mukaan tavoitteena on tehdä toiminta paremmin tunnetuksi ja hyväksytyksi sosiaalisen kuntoutuksen ja hyvinvoinnin edistämisen muodoksi. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan eettisissä ohjeissa taas sanotaan, että toiminnan harjoittajan tulee olla käynyt sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutus (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys 2011c). Toiminta ei kuitenkaan ole nimikesuojattu ja siitä syystä sitä voi markkinoida sosiaalipedagogisena hevostoimintana, vaikka ohjaaja ei olisi koulutusta käynytään. Toiminnan nimikesuoja parantaisi niiden asemaa, jotka ovat käyneet koulutuksen ja silloin toimintaa toteutettaisiin myös sosiaalipedagogisen hevostoiminnan eettisten ohjeiden mukaisesti.

8.2 Toteutuksen ja menetelmän tarkastelu

Laadullisessa tutkimuksessa pyritään todellisen elämän kuvaamiseen. Laadullisessa tutkimuksessa on pyrkimys tutkia kohdetta kokonaisvaltaisesti. Siinä myös suositaan metodeja, joissa tutkittavien ”ääni” ja näkökulmat tulevat esille. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 164.) Tutkimuksessa ei pyritä yleistämään asioita, vaan ymmärtämään jotain toimintaa. Tutkimuksen kohdejoukolla on merkitystä, sillä heillä tulee olla tietämystä asiasta. Tästä syystä kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85–86.)

Opinnäytetyössäni tutkin työntekijöiden näkökulmaa sosiaalipedagogisessa hevos-toiminnassa. Halusin kuulla työntekijöiden subjektiivisia kokemuksia hevos-toiminnasta, sen määrittelystä ja edellytyksistä. Tutkimukseni kohdejoukko oli valittu tarkoituksenmukaisesti niin, että kaikilla oli tietämystä asiasta. Näin ollen tutkimus oli perusteltua tehdä laadullisena.

Käytin aineistonkeruumuotona teemahaastattelua ja toteutin kaikki haastattelut yksilöhaastatteluina. Koin saavani teemahaastattelulla parhaan mahdollisen aineiston tutkimustani varten, sillä tutkimushetkellä kysymyksiä oli mahdollisuus tarkentaa ja oli myös mahdollisuus esittää lisäkysymyksiä. Haastattelun käyttäminen aineistonkeruumuotona oli mielestäni suhteellisen helppo ja luonteva tapa kerätä aineisto. Haastattelemalla työntekijöitä uskon heidän myös vastailleen paremmin kuin jos olisin toteuttanut aineistonkeruun esim. kysymyslomakkeella tai soittamalla. Tästä syystä aineistonkeruumenetelmänä teemahaastattelu oli sopiva tätä tutkimusta varten.

Koen saavuttaneeni opinnäytetyölleni asettamani tavoitteet. Pysyin suunnittelemassani aikataulussa ja sitä kautta pystyin toimimaan tavoitteideni mukaisesti. Sain myös vastaukset tutkimuskysymyksiini. Sain mielestäni kerättyä riittävästi aineistoa, jotta pystyin vastaamaan tutkimuskysymyksiin mahdollisimman luotettavasti.

8.3 Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys

Pyrin tekemään tutkimuksen luotettavaksi ja eettisesti hyvällä tavalla. Pyrin takaamaan haastateltavien anonymiteetin eli sen, ettei heitä ole mahdollista tunnistaa tutkimuksesta. Kenenkään haastateltavan nimiä tai tunnistetietoja ei ole kerrottu tutkimuksessa, ja siten haastateltavien anonymiteetti säilyy myös opinnäytetyön julkaisun jälkeen.

Tutkimuksen tekoon liittyy aina seikkoja, joiden toteutuminen tekee tutkimuksesta luotettavan. Tutkimuksessa pitää näkyä, mitä on tutkittu ja miksi. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 140–144.) Myös tutkijan tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisesta lisää laadullisen tutkimuksen luotettavuutta. Tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisesta koskee tutkimuksen kaikkia vaiheita, mm. aineiston keruuta ja aineiston analyysia. Aineiston hankintaan liittyvät olosuhteet pitäisi kuvata mahdollisimman totuudenmukaisesti. Pitäisi kuvailla myös aineistonkeruuseen liittyvät seikat, kuten kulunut aika ja mahdolliset häiriötekijät. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 232.)

Virheiden syntymistä pyritään välttämään kaikessa tutkimuksessa, mutta siitä huolimatta tulosten luotettavuus ja pätevyys vaihtelevat. Siitä syystä tehdyn tutkimuksen luotettavuutta pyritään aina arvioimaan. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 231.) Olen pyrkinyt tässä tutkimuksessa tuomaan esille ne asiat, jotka vaikuttavat tutkimuksen luotettavuuteen.

Tutkimuksen tulosten toistettavuutta eli reliaabeliutta voidaan käyttää tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa. Se tarkoittaa siis sitä, että tutkimus ei anna sattumanvaraisia tuloksia. Tutkimuksen arviointiin liittyy myös validius eli pätevyys. Validius tarkoittaa sitä, että tutkimusmenetelmä mittaa juuri sitä asiaa, mitä on haluttukin tutkia ja mitata. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 231.) Tämän tutkimuksen luotettavuutta lisää se, että samankaltaisia tuloksia on saatu aikaisemmista tutkimuksista. Tässä tutkimuksessa käytetyllä tutkimusmenetelmällä myös pystyttiin tutkimaan juuri sitä mitä oli tarkoituskin, eli työntekijöiden omia näkemyksiä aiheesta.

Tutkimuksessa on noudatettava periaatetta ihmisarvon kunnioittamisesta. Tietojen käsittelyssä oleellista on tietojen luottamuksellisuus ja anonymiteetti. Luottamuksellisuudesta luvattaessa ei saa luvata enempää kuin pystyy käytännössä toteuttamaan. Tietojen julkistamisen jälkeen luottamuksellisuuden täytyy säilyä, samoin anonymiteettisuoja. (Eskola-Suoranta 1998, 56–57.)

Haastattelun käyttäminen aineistonkeruumenetelmänä voi aiheuttaa virhelähteitä tutkimukseen. Niitä aiheutuu sekä haastateltavasta että haastattelijasta, ja näin se voi vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen. (Hirsjärvi & Hurme 2011.) Laadullisessa tutkimuksessa juuri tutkija on yksi luotettavuuden kriteeri. Tästä syystä luotettavuuden arvioinnin tulee koske koko tutkimusprosessia. (Eskola & Suoranta 1999, 211.)

Haastateltavan tulee olla suostunut haastatteluun riittävän tiedon pohjalta (Hirsjärvi & Hurme, 2011, 20). Haastateltavan olisi hyvä saada etukäteen tutustua kysymyksiin tai ainakin haastattelun aiheeseen. On eettisesti hyvä tapa kertoa etukäteen haastattelun aihe haastateltavalle. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73.) Kerroin kaikille haastateltaville tutkimuksen aiheen etukäteen, sekä miksi teen haastattelut. Haastatteluihin osallistuminen oli vapaaehtoista. Haastattelurunkoa en antanut haastateltaville etukäteen, sillä en kokenut sillä olevan suurta merkitystä haastattelujen onnistumiseen. Kerroin kaikille haastateltaville, että kenenkään nimiä tai muita tunnistetietoja ei tule opinnäytetyön raporttiin, vaan he jäävät anonymieiksi. Kysyin kaikilta lupaa haastattelun nauhoittamiseen ja yhtä haastateltavaa lukuun ottamatta kaikki suostuivat nauhurin käyttöön. Lupasin myös haastateltaville, että nauhoitettu materiaali poistetaan heti, kun se on kirjoitettu puhtaaksi eikä sitä enää tarvita. Olen käyttänyt suoria aineistolainauksia tässä tutkimuksessa, mutta pyrin niiden valinnassa siihen, ettei niistä ole mahdollista tunnistaa sitaatin sanonutta henkilöä.

Uskon nauhurin käytön lisänneen tutkimuksen luotettavuutta, sillä kaikki mitä haastateltava kertoi, jäi nauhalle ja siten haastattelun pystyi kuuntelemaan useaan kertaan. Haastatteluun oli myös helpompi keskittyä, kun ei tarvinnut samalla kirjoittaa mitään muistiin, vaan saattoi luottaa siihen, että puheen pystyy myöhemmin kuuntelemaan monta kertaa uudestaan. Tällöin haastateltavan ker-

toma tulee kirjattua varmasti oikeassa muodossa ja samalla tavalla kuin tämän sanoi.

8.4 Jatkotutkimusehdotukset

Sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta on tehty opinnäytetöitä ja pro gradu - tutkielmia. Mielestäni kuitenkin sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kehittymisen kannalta olisi tärkeää jatkaa aiheen tutkimista ja pyrkiä viemään sen kehitystä eteenpäin. Sosiaalipedagogista hevostoimintaa pitäisi tehdä tunnetuksi, koko kansan tietämäksi kuntoutusmuodoksi. Oleellista tässä kehityksessä olisi saada tutkimustuloksia juuri toiminnan vaikuttavuudesta, jotta myös ylemmät tahot huomaisivat sen mahdollisuudet syrjäytymisen ehkäisyssä ja hyvinvoinnin lisäämisessä. Tässä mielessä siis tärkeä tutkimisen kohde voisi olla asiakkaiden kuuleminen juuri vaikuttavuuden näkökulmasta. Tällöin tutkimustiedon avulla olisi mahdollista kehittää sosiaalipedagogista hevostoimintaa kuntoutusmuotona ja kenties tulevaisuudessa saada se Kelan korvattavaksi kuntoutusmuodoksi.

Toinen näkökulma, jota pitäisi jatkossakin tutkia, on työntekijöiden näkökulma. Toiminnallisista opinnäytetöistä voisi olla hyötyä toimintaa järjestäville tahoille ja toiminnan kehittymisen takia. Toiminnallisena opinnäytetyönä voisi luoda esim. tietopaketteja aiheesta tai koota erilaisia hevostoiminnan harjoituksia ja menetelmiä yksien kansien väliin. Voitaisiin tutkia myös työn kuormittavuutta niillä, jotka tekevät sitä päätoimisena.

Kaiken tehdyn tutkimuksen täytyy olla tarkoituksmukaista. Ei ole mielekästä tutkia asioita vain tutkimisen ilosta, vaan sille täytyy olla tarve. Voidaan tutkia esim. sosiaalipedagogista hevostoimintaa, koska halutaan saada se Kelan kuntoutuksen piiriin. Tästä näkökulmasta tutkimuksesta olisi hyötyä, sillä Kelan korvaavuuden piiriin pääseminen toisi alalle lisää toimijoita, kun rahoitusmahdollisuuksia tulisi lisää. Sillä taas voisi olla vaikutus syrjäytymiseen ja sen ehkäisyyn lasten ja nuorten joukossa. Rahoitusväylän löytäminen toisi toimintaan myös

lisää asiakkaita, kun tällä hetkellä toiminnassa suurin osa asiakkaista on lapsia ja nuoria.

8.5 Omaa pohdintaa opinnäytetyön prosessista

Tämän opinnäytetyön prosessin aikana olen oppinut monenlaisia asioita. Eniten olen oppinut sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta työmuotona sekä sen mahdollisuuksista ja haasteista. Olen oppinut myös paljon erilaisista tutkimusmenetelmistä ja niiden käyttämisestä. Kaiken kaikkiaan opinnäytetyön prosessi oli pitkä mutta opettavainen, koska sen aikana joutui pohtimaan mm. omaa jakamistaan, asioiden tärkeysjärjestystä ja toisaalta taas tutkimukseni ja ylipäättään sosiaalipedagogisen hevostoiminnan merkitystä ja vaikuttavuutta.

Opinnäytetyössä oli paljon erilaisia vaiheita. Yksi aikaa vievimmistä vaiheista oli luultavasti haastatteluiden litterointi. Haastatteluista suurin osa kesti yli puoli tuntia, joten litteroiminen vei paljon aikaa. Aineistoa kertyi mielestäni riittävästi, vaikkakin olisin voinut näin jälkikäteen ajateltuna rajata haastattelurunkoa enemmän ja mahdollisesti tehdä lisää tarkentavia kysymyksiä joihinkin teemoihin. Silloin aineisto olisi ollut yhtenäisempi, eikä siinä olisi ollut sellaista materiaalia, mikä ei liity tutkimuskysymyksiini.

Minulla heräsi paljon ajatuksia tutkimusta tehdessäni mm. siitä, mikä tekee toiminnasta merkityksellistä. Haastatteluiden kautta sain kuulla työntekijöiden näkemyksiä toiminnasta ja sain kuulla kuinka sosiaalipedagogista hevostoimintaa ylipäättään järjestetään ja mitä siihen vaaditaan. Tähän asti olen ajatellut, että tavallinen ratsastuskoulu on riittävä hevosharrastusta ajatellen, mutta nyt kun olen saanut paljon uutta tietoa sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta, en ole enää ihan varma. Uskon, että tavalliset lapset ja nuoret hyötyvät sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta vähintään yhtä paljon kuin erityistä tukea tarvitsevat. Ratsastuksen teknisiä taitoja voi tietysti opetella ratsastuskoulussa, mutta mielestäni sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta saa elämäntaitoja ja tukea juuri niihin asioihin, jotka kaipaavat muutosta. Siksi toiminta on mielestäni arvokasta ja merkityksellistä.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on ammatillista toimintaa ja mielestäni koulutuksen käyminen lisää toiminnan ammatillisuutta. Toiminnalla on paljon mahdollisuuksia tukea varsinkin lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä. Toiminta voi koskettaa laajempaa kohderyhmää kuin esimerkiksi tavallinen ratsastuskoulu, sillä sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa harjoitukset ja tavoitteet suunnitellaan aina asiakaskohtaisesti. Se on mielestäni merkittävä asia, kun ottaa huomioon sen, että hevosen avulla on mahdollisuus käsitellä monenlaisia asioita.

Lähteet

- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Green care. 2014a. Eläin auttaa.
<http://www.gcfinland.fi/elain?parent=MitaOnGreenCarePaavalikko>
 12.12.2013.
- Green care. 2014b. GC-menetelmät.
<http://www.gcfinland.fi/Menetelmat?parent=MitaOnGreenCarePaavalikko>
 11.2.2014.
- Green care. 2014c. Mitä on green care?
<http://www.gcfinland.fi/MitaOnGreenCarePaavalikko> 11.2.2014.
- Hannuksela, M. 2009. Lehmä-, hevos- ja sika-allergiat.
http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=alg00276
 13.2.2014.
- Hollmen, M. & Laitinen, A. (toim.) 2012. Mahdollisuuksien hevonen – hevosalan kehittämisohjelma.
http://www.hippolis.fi/UserFiles/hippolis/File/Mahdollisuuksien_hevonen/Mahdollisuuksien%20hevonen_2012.PDF 3-15 1.12.2013
- Huhta, A. 2009. Hevosen parantava voima – sosiaalipedagoginen hevostoiminta lastensuojelutyössä. Artikkelit lehdessä Pilke 2009. Sosiaalialan korkeakoulutetut Talentia Keski-Pohjanmaa ry.
http://files.kotisivukone.com/hevostoiminta.kotisivukone.com/pilke_2009_spht1.pdf 27.2.2014.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2011. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hämäläinen, J. 1999. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Opetusjulkaisuja 1/1999. Kuopion yliopisto.
- Hyvätti, N. 2005. Tallityöstä potkua elämään – syrjäytyvä nuori talliyhteisössä. Teoksessa Okulov, S. & Koukkari, K. (toim.) Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi – sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. Kuopion yliopisto. Koulutus- ja kehittämiskeskus. Tutkimuksia ja selvityksiä 7/2005, 20-30
- Hyypä, S., Mäenpää, M., Peltonen, T., Saastamoinen, M., & Välimäki, T. 2005. Hevosaines. Hevosalan tietopaketti 8/8. Laurea-ammattikorkeakoulu. Hyvinkää: SP-Paino Oy.
<http://www.hevosyrittaja.fi/ep/tiedostot/hevosaines.pdf> 12.12.2013.
- Kaarela, J. 2005. ”Juokse sinä humma, kun taivas on niin tumma...” Sosiaalipedagoginen hevostoiminta lastensuojelun sosiaalityön avohuollon tukitoimena. Teoksessa Okulov, S. & Koukkari, K. (toim.) Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi – sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. Kuopion yliopisto. Koulutus- ja kehittämiskeskus. Tutkimuksia ja selvityksiä 7/2005, 50-59.
- Kaimio, T. 2005. Hevosen kanssa. Helsinki: Werner Söderström osakeyhtiö.
- Kadettikunta. 2013. Suomalaiset hevoset sodassa.
<http://www.veteraanienperinto.fi/vepe/index.php/valineistoa/suomalaiset-hevoset-sodassa> 11.2.2013.

- Kjälldman, R. 2005. Putosin koulusta, nousin ratsaille – ratsastuspedagoginen lähestymistapa koulupudokkaiden yksityisopetuksessa. Teoksessa Okulov, S. & Koukkari, K. (toim.) Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi – sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. Kuopion yliopisto. Koulutus- ja kehittämiskeskus. Tutkimuksia ja selvityksiä 7/2005, 35-44.
- Koistinen, K. 2005. Hevostoiminta ehkäisemään lasten ja nuorten syrjäytymistä. Teoksessa Okulov, S. ja Koukkari, K. (toim.) Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi – sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. Kuopio: Kuopion yliopisto. Tutkimuksia ja selvityksiä 7/2005, 1-11.
- Kuluttajaturvallisuuslaki 920/2011
- Kuluttajavirasto. 2004. Kuluttajaviraston ohjeet ratsastuspalveluiden turvallisuuden edistämiseksi. Kuluttajaviraston julkaisusarja 4/2004.
<http://www.tukes.fi/Tiedostot/Tuoteturva/Kuluttajavirasto/8.%20Ohjeet%20ratsastuspalveluiden%20turvallisuuden%20edist%C3%A4miseksi%20.pdf>
- Kuntoutusportti. 2013. Sosiaalinen kuntoutus.
http://www.kuntoutusportti.fi/portal/fi/kuntoutus/kuntoutusjarjestelma/sosiaalinen_kuntoutus/ 25.3.2014.
- Kurki, L. 2002. Persoona ja yhteisö. Personalistinen sosiaalipedagogiikka. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Kurki, L. 2006. Kansalainen persoonana yhteisössään. Teoksessa Kurki, L. & Nivala, E. (toim.) Hyvä ihminen ja kunnon kansalainen – johdatus kansalaisuuden sosiaalipedagogiikkaan. Tampere: Tampereen yliopistopaino oy.
- Larja, M. 2013. Työntekijöiden näkemyksiä sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Diakonia ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Mattila-Rautiainen, S. (toim.) 2011. Ratsastusterapia. Jyväskylä: Ps-kustannus.
- Okulov, Seija. 2005. Esipuhe. Teoksessa Okulov, S. & Koukkari, K. (toim.) Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi - sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. Kuopio: Kuopion yliopisto. Tutkimuksia ja selvityksiä 7/2005.
- Orava, J. 2010. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan päämäärät ja toteutus hevostoiminnan ohjaajien kuvaamana. Erityispedagogiikan pro gradu - tutkielma. Itä-Suomen yliopisto.
- Pesonen, Virtanen, Rosenberg, Kivilohkare & Rantala. 2008. Turvallinen talli. Teoksessa Pesonen, Virtanen & Jansson (toim.). Hyvinvoiva, turvallinen ja ympäristöystävällinen talli – opas vastuulliseen tallitoimintaa. Jokioinen: Agropolis Oy.
<http://www.hippos.fi/files/1373/talliopas08.pdf>, 70-96.
- Pitkänen, A-K. 2008. Hevosvoimia. Hyvää oloa ratsastuksesta. Helsinki: Kirjapaja.
- Rainio, S. 2005. Tallista tikapuut tulevaisuuteen – talliyhteisö nuorten kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin tukijana. Teoksessa Okulov, S. & Koukkari, K. (toim.) Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi – sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja so-

- vellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. Kuopion yliopisto. Koulutus- ja kehittämiskeskus. Tutkimuksia ja selvityksiä 7/2005, 11-20.
- Rokka, A. 2011. Hevonen, talli ja niiden tuomat mahdollisuudet ratsastusterapiassa. Teoksessa Mattila-Rautiainen, S. (toim.) Ratsastusterapia. Jyväskylä: Ps-kustannus.
- Saastamoinen, K. 2007. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuudet psykososiaalisen toimintakyvyn tukemisessa. Sosiaalipedagogiikan pro gradu – tutkielma. Kuopion yliopisto.
- Sandström, M. 2011. Ratsastusterapian neurofysiologia. Teoksessa Mattila-Rautiainen, S. (toim.) Ratsastusterapia. Jyväskylä: Ps-kustannus.
- Selvinen, S. 2011. Johdanto. Teoksessa Mattila-Rautiainen, S. (toim.) Ratsastusterapia. Jyväskylä: Ps-kustannus.
- Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys. 2011a. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta syrjäytymisen ehkäisyssä ja sosiaalisessa kuntoutuksessa. <http://www.hevostoiminta.net/11> 22.1.2014.
- Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys. 2011b. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta. <http://www.hevostoiminta.net/10> 22.1.2014.
- Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys. 2011c. http://files.kotisivukone.com/hevostoiminta.kotisivukone.com/UUDET_TIEDOSTOT/eohjeet_logopaperilla.pdf 11.2.2014.
- Sosiaaliportti. 2013. Sosiaalinen kuntoutus. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/kuntouttavan-tyotoiminnan-kasikirja/palvelut-asiakkaalle/kuntoutuspalvelut/sosiaalinen-kuntoutus/> 3.11.2013.
- Suomen ratsastajainliitto. 2013a. Vammaisratsastus. <http://www.ratsastus.fi/lajit/vammaisratsastus> 2.1.2013.
- Suomen ratsastajainliitto. 2013b. Ratsastus on merkittävä liikunta- ja urheilulaji http://www.ratsastus.fi/ratsastus_kasvattaa_suosiotaan 2.11.2013.
- Suomen ratsastusterapeutit ry. 2013. Ratsastusterapia. <http://www.suomenratsastusterapeutit.net/6> 2.11.2013.
- Surtees, R. 2010. Teoksessa Harris, M. & Clegg, L. Ratsastus. Readme.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Viranta-Kovanen, S. 2005. Hevonen ihmisen käyttöön. Ratsastus 8/05.

Haastattelurunko

1. Taustatiedot

- Mikä on pohjakoulutuksesi? Onko siitä ollut hyötyä toteuttaessasi sosiaalipedagogista hevostoimintaa?
- Missä ja milloin olet suorittanut sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennuskoulutuksen?
- Millainen hevostausta sinulla on?
- Kauan olet harjoittanut sosiaalipedagogista hevostoimintaa?
- Mille asiakasryhmille olet ohjannut sosiaalipedagogista hevostoimintaa?
- Onko toiminta päätoimista? Jos toiminta on sivutoimista, kuinka paljon sitä on?

2. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan määrittely

- Miten määrittelet sosiaalipedagogisen hevostoiminnan?
- Miksi sosiaalipedagoginen hevostoiminta on tärkeää?
- Millaisia tavoitteita toiminnalla mielestäsi on?
- Millainen merkitys / rooli hevosella on toiminnassa? Entä ohjaajalla? Talliympäristöllä?

3. Toiminnan sisältö

- Mistä kaikista elementeistä toiminta koostuu?
- Mikä tekee toiminnasta sosiaalipedagogista?
- Minkälaisia toimintakerrat yleensä ovat?
- Millaisia harjoituksia teetät asiakkaille?
- Miten asetat tavoitteet asiakkaille? Miten niiden toteutumista arvioidaan?
- Kuinka paljon hevosta käytetään apuna toiminnassa?
- Kuinka suuri osa toiminnasta on ratsastusta?

4. Asiakkaat

- Millaisille asiakasryhmille toiminta mielestäsi soveltuu?
- Onko joku asiakasryhmä, mille toiminta ei mielestäsi sovellu? Miksi?
- Vaikuttaako asiakasryhmä toiminnan sisältöön ja tavoitteisiin?
- Mitä kautta asiakkaat tulevat sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan?
- Onko heillä maksusitoumus vai maksavatko he itse? jos on niin mistä?
- Onko toiminnalle kysyntää?
- Miten markkinoit toimintaa?
- Mitä asiakkaat saavat sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta?
- Mitä hevonen antaa asiakkaille?
- Miten asiakkaat suhtautuvat erilaisiin toimintoihin? (ratsastus ja hevosen kanssa tehtävä työ vs. tallityöt)

5. Toiminnan edellytykset

- Mitä edellytyksiä toiminnalta vaaditaan?
- Millainen on sopiva hevonen, talliympäristö ja ohjaaja?
- Mitkä tekijät voivat haitata toimintaa?
- Miten varmistat asiakkaiden turvallisuuden?

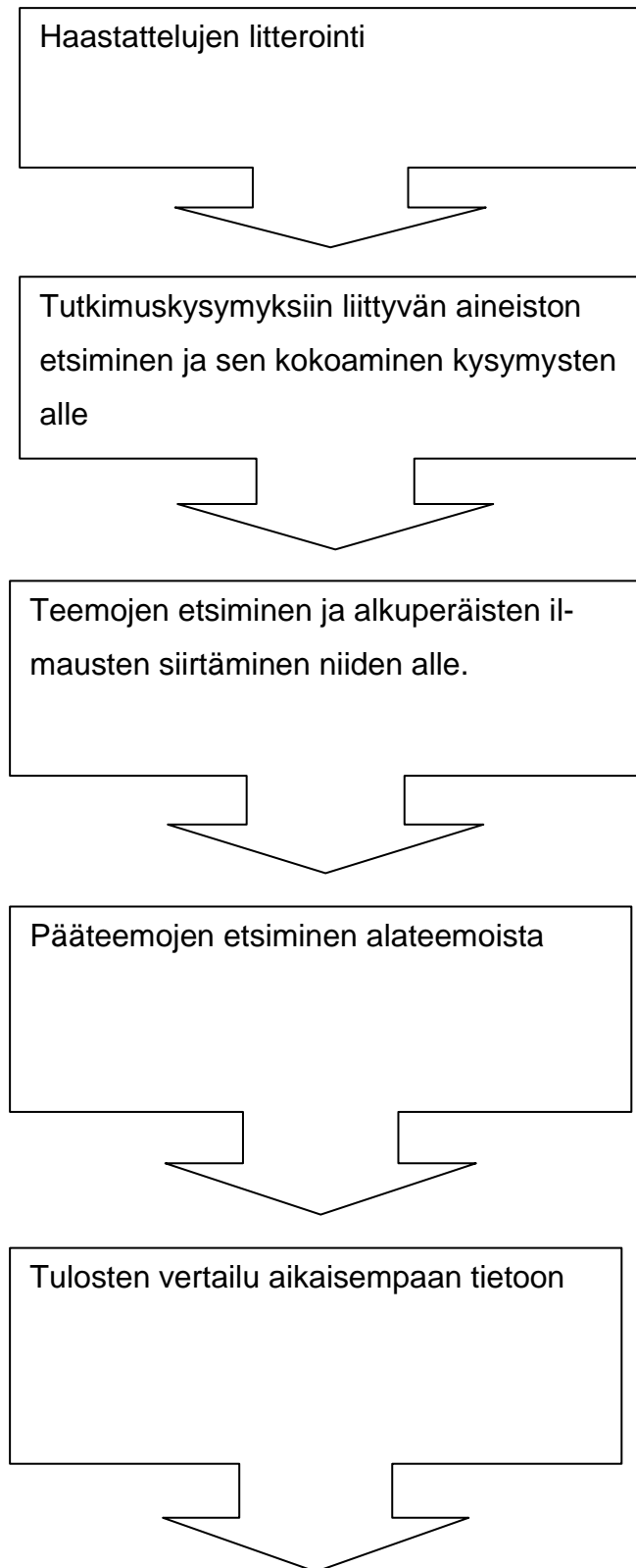
6. Yhteistyö

- Millaista yhteistyötä teet asiakkaiden lähipiirin kanssa?
- Entä muiden sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajien kanssa?
- Minkälainen merkitys vertaistuellalla on?

7. Kehittäminen

- Mikä auttaa sinua jaksamaan työssä?
- Millaiset mahdollisuudet sinulla on kehittää omaa toimintaasi?
- Miten sosiaalipedagogista hevostoimintaa pitäisi kehittää?

Analyysipolku

Esimerkki teemoittelusta

Alateema	Pääteema
Kuntouttavaa toimintaa	Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ammatillinen määrittely
Työmenetelmä	
Tavoitteellista ja suunniteltua toimintaa	
Asiakaslähtöistä	
Vuorovaikutuksellista	

Tiivistetty ilmaus (osa suorista lainauksista)	Osa alateemoista
<p>Minä näen että sosiaalipedagoginen hevostoiminta on kuntouttavaa toimintaa.</p> <p>Minun mielestäni se on kuntouttavaa, sosiaalisesti, fyysisesti ja psyykkisesti kuntouttavaa toimintaa hevosta apuna käyttäen</p> <p>Minä määrittelen sen kuntouttavana toimintana, toimintakykyä ylläpitävänä toimintana.</p> <p>Sitten se voi olla ihan sitä yksilökuntouttavaa toimintaa myös.</p>	Kuntouttavaa toimintaa
<p>Minä koko ajan enemmän ja enemmän lähden siitä ajatuksesta että minulle se on menetelmä.</p> <p>Periaatteessa se on avoin menetelmä, vapauttava ja rentouttava työmenetelmä.</p> <p>Jos on vaikeuksia muilla menetelmillä saada tuloksia niin hevosen kanssa voi olla helpompaa</p> <p>Työmenetelmähän se tässä meilläkin on, se on kuntouttava työmenetelmä, toimintakykyä ylläpitävä työmenetelmä</p> <p>Se on minun mielestä juuri menetelmä</p> <p>Kyllä se sosiaalipedagoginen hevostoiminta on yksi työkalu.</p> <p>Mie mietin sen niin että se on menetelmä oman työn apuna</p>	Työmenetelmä
<p>Se on yksi vuorovaikutuksen aktiivitoimija, se hevonen, sillähän on suuri merkitys jos ajatellaan vaikka lasta jonka on vaikea kommunikoida ihmisten kanssa niin voidaan harjoitella hevosen kanssa.</p> <p>Kaikessa tallitoiminnassa korostuu vuorovaikutus, dialogisuus</p> <p>Dialogisuus eli se vuorovaikutus että sinä olet koko ajan sen asiakkaan kanssa vuorovaikutuksessa.</p> <p>Tärkeänä osana tai mikä ylipäättään koostuu yhteisöllisyydestä ja toiminnallisuudesta ja elämyksellisyydestä ja dialogisuudesta, että ne elementit on siinä mukana.</p> <p>Se opettaa sitä vastavuoroisuutta, kun sinä teet minulle, kun minä opin luottamaan sinuun, niin sinäkin opit luottamaan. Se on tämmöistä vastaavuoroisuutta, sitä se opettaa.</p>	Vuorovaikutuksellista
<p>Se toiminta on aina tavoitteellista toimintaa ja se on suunnitelmallista toimintaa.</p> <p>Se toiminta on tavoitteellista, se ei ole mitä tahansa puuhastelua ja jos se ihminen ei siitä selkeästi hyödy, niin sitä toimintaa ei aloiteta tai se toiminta keskeytetään.</p> <p>Johdonmukaisuus, tietty runko, mitä aina seuraa</p> <p>Ne tavoitteet on kyllä aina hyvin yksilölliset</p> <p>Tavoitteet riippuvat siitä kuka sinulla on siellä ja mihin hän tarvitsee harjoitusta. Mutta minä ajattelen että mitä vaan voi harjoitella</p> <p>Sillä on ne tavoitteet ja että ne pysyy mielessä, vaikka se näyttääkin ihan tavalliselta tallitoiminnalta</p>	Tavoitteellista ja suunniteltua toimintaa